

A NYOLC BIBLIAI SZÖVETSÉG

Dr. Arnold Fruchtenbaum

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ

- A. A szövetségek fajtái
 - 1. Feltételes szövetségek
 - 2. Feltétel nélküli szövetségek
- B. Az Izraellel kötött szövetségek
- C. A rendelkezések időzítésének elve

I. AZ ÉDENI SZÖVETSÉG

- A. Az Írás: I. Mózes 1:28-30
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
- D. A szövetség státusza

II. AZ ÁDÁMI SZÖVETSÉG

- A. Az Írás: I. Mózes 3:14-19
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
 - 1. A kígyó: I. Mózes 3:14
 - 2. Sátán: I. Mózes 3:15
 - 3. Az asszony: I. Mózes 3:16
 - 4. A férfi: I. Mózes 3:17-19
- D. A szövetség státusza

III. NOÉ SZÖVETSÉGE

- A. Az Írás: I. Mózes 9:1-17
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
- D. A szövetség státusza

IV. AZ ÁBRAHÁMI SZÖVETSÉG

- A. Az Írás
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
 - 1. Ábrahámnak
 - 2. A magának, Izraelnek:
 - 3. A pogányoknak
- D. Más szövetségek kialakulásának alapja
- E. A szövetség megerősítése
 - 1. Megerősítés Izsákon keresztül
 - 2. Megerősítés Jákobon keresztül
 - 3. Megerősítés Jákob fiain keresztül
- F. A szövetség státusza

V. A MÓZESI SZÖVETSÉG

- A. Az Írás
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
 - 1. A törvény összessége

2. A törvény áldásai és ítéletei
 3. A véráldozat hozzáadása
 4. Az étrendre kiszabott korlátozások
 5. A halálbüntetés kiterjesztése
 6. A szövetség jele
 7. A szövetség záloga
- D. A törvény céljai
- E. A szövetség státusza
1. Mózes törvényének egysége
 2. Mózes törvényét hatályon kívül helyezték
 3. Az erkölcsi törvény
 4. Máté 5:17-18
 5. Krisztus törvénye
 6. A szabadság elve
 7. A szombat (sábát)

VI. A FÖLDTERÜLET SZÖVETSÉGE

- A. V. Mózes 29:1-30:20
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
- D. A szövetség jelentősége
- E. A szövetség megerősítése
- F. A szövetség státusza

VII. A DÁVIDI SZÖVETSÉG

- A. Az Írás
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
- D. A szövetség jelentősége
- E. A szövetség megerősítése
- F. A szövetség státusza

VIII. AZ ÚJ SZÖVETSÉG

- A. Az Írás
- B. A szövetség résztvevői
- C. A szövetség rendelkezései
- D. A szövetség jelentősége
- E. Az egyház viszonya az új szövetséghez
- F. A pogányok kötelezettsége
- G. A szövetség státusza

KÖVETKEZTETÉS

És monda az Úr Ábrámnak: Eredj ki a te földedből, és a te rokonságod közül, és a te atyádnak házából, a földre, a melyet én mutatok néked. És nagy nemzetté teszek, és megáldalak téged, és felmagasztalom a te nevedet, és áldás leszel. És megáldom azokat, a kik téged áldanak, és a ki téged átkoz, megátkozom azt: és megáldatnak te benned a föld minden nemzetségei. I. Mózes 12:1-3

BEVEZETŐ

Mivel Isten emberrel való kapcsolatának nagy része szövetségeken alapul, a nyolc szövetség tanulmányozása igen fontos része az Írás helyes értelmezésének. A Bibliát leginkább az üdvtörténeti korszakok (diszpenzációk) alapján osztják fel. A korszakok azonban meghatározott szövetségekhez kötődnek, s ezeknek a szövetségeknek az ismerete segíti a Biblia olvasóit abban, hogy "helyesen hasogassák az igazság beszédét" (II. Timóteus 2:15). Bár a korszak véget érhet, maga a szövetség gyakran tovább folytatódik.

A. A szövetségek fajtái

A Bibliában kétféle szövetséget látunk, a feltételest és a feltétel nélkülit. Fontos különbséget tennünk a kétféle szövetség között ahhoz, hogy világosan megértsük, mit is tanít a Biblia.

1. Feltételes szövetségek

A feltételes szövetség kétoldalú szövetség, amelynek során Istennek az ember felé tett ajánlatát a következő képlet jellemzi: ha te ezt teszed, én ezt teszem. Isten ígéretet tesz valamely különleges áldás biztosítására, amennyiben az ember is eleget tesz a szövetségben szereplő bizonyos feltételeknek. Amennyiben az ember ebben kudarcot vall, annak gyakran büntetés az eredménye. Ezért a szövetségi megállapodásra adott válasz áldással vagy átokkal jár. Az áldások az engedelmisségen keresztül érhetőek el, és az embernek teljesítenie kell a rá eső feltételeket, mielőtt Isten teljesíti az övéit.

A Bibliában szereplő nyolc szövetség közül kettő feltételes: az édeni szövetség és a mózesi szövetség.

2. Feltétel nélküli szövetségek

A feltétel nélküli szövetség egyoldalú szövetség, Isten teljhatalmú cselekedete, amelynek során feltétel nélkül kötelezi magát arra, hogy a szövetségben szereplő emberek számára bizonyos áldásokat és feltételeket beteljesít. Ezt a szövetséget a következő képlet jellemzi: *én elvégzem*, vagyis Isten elszánja magát arra, hogy megcselekszi azt, amit megígért. Az áldásokat Isten kegyelme biztosítja. Akadhatnak a szövetségben bizonyos feltételek, amelyek során Isten a szövetségben szereplő emberektől kéri, hogy azokat hálából beteljesítsék, ám nem ez az alapja annak, hogy Isten betöltsé ígéreteit.

A nyolc szövetségből hat feltétel nélküli: az ádami szövetség, Noé szövetsége, az ábrahámi szövetség, a palesztinai-, vagy földterület szövetsége, a dávidi szövetség és az új szövetség.

B. Az Izraellel kötött szövetségek

A nyolc szövetségből öt kizárólag Izraellel kötött, a többi pedig az emberiséggel általában. Az Izraellel kötött öt szövetség közül csak egy feltételes szövetség, a mózesi szövetség. A többi négy Izraellel kötött szövetség mind feltétel nélküli: az ábrahámi szövetség, a palesztinai, vagy földterület szövetsége, a dávidi szövetség és az új szövetség.

Az Izraellel kötött feltétel nélküli szövetségek természetét illetően négy dolgot érdemes megfigyelnünk. Először is: szó szerinti szövetségek, ezért tartalmukat is szó szerint kell magyaráznunk. Másodsor: a szövetségek, amelyeket Isten Izraellel kötött, örök szövetségek, tehát az idő semmilyen módon nem korlátozza és nem is módosítja azokat. Harmadszor: szükséges újra kiemelnünk, hogy ezek feltétel nélküli szövetségek, tehát Izrael engedetlensége nem szünteti meg azokat. Mivel a szövetségek feltétel nélküliek, és beteljesülésük teljes mértékben Istentől függ, ezért elvárható, hogy végül be is teljesülnek. Negyedszer: ezek a szövetségek egy bizonyos néppel kötöttek, Izraellel. Erre Pál emlékeztet Róma 9:4-ben, *akik izraeliták, a kiké a fiúság és a dicsőség és a szövetségek, meg a törvényadás és az isteni tisztelet és az ígéretek.*

Ez a rész világosan rámutat arra, hogy ezek a szövetségek az abban szereplő néppel kötöttek és Izrael tulajdonát képezik.

Efézus 2:11-12 újra beszél erről: *Annakokáért emlékezzetek meg arról, hogy egykor ti a testben pogányok, kiket körülmetéletlenségnek nevez vala amaz úgynevezett s a testen kézzel megcsinált körülmetélkedés, hogy ti, mondom, abban az időben Krisztus nélkül valók voltatok, Izrael társaságától idegenek, és az ígért szövetségeitől távolvalók, reménységetek nem vala, és Isten nélkül valók voltatok e világon.*

A nyolc bibliai szövetség közül öt Izrael népéhez tartozik, s amint ez a rész is megjegyzi, a pogányokat a *szövetségtől távolvalóknak* tekintették.

C. A rendelkezések időzítésének elve

A szövetséget aláírhatják, lepecsételhetik, és történelmi jelentőséggel bírhat, ám mindez nem jelenti azt, hogy rendelkezései azonnal hatályba lépnek. Valójában három dolog történik akkor, amikor megpecsételnek egy szövetséget: először is, néhány rendelkezés azonnal életbe lép; másodsor, néhány rendelkezés a közeljövőben lép életbe, ami jelenthet huszonöt évet vagy akár ötszáz évet is; harmadsor, bizonyos rendelkezések csak a távoli, prófétai jövőben lépnek életbe, s nem teljesültek be még a mai napig.

I. AZ ÉDENI SZÖVETSÉG

A. Az Írás: I. Mózes 1:28-30:

És megáldá Isten őket, és monda nekik Isten: Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá; és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatokon. És monda Isten: ímé néktek adok minden maghozó füvet az egész föld színén, és minden fát, a melyen maghozó gyümölcs van; az legyen néktek eledelül. A föld minden vadainak pedig, és az ég minden madarainak, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatoknak, a melyekben élő lélek van, a zöld füveket adom eledelül. És úgy lőn.

I. Mózes 2:15-17:

És vevé az Úr Isten az embert, és helyezteté őt az Éden kertjébe, hogy művelje és őrizze azt. És parancsola az Úr Isten az embernek, mondván: A kert minden fájáról bátran egyél. De a jó és gonosz tudásának fájáról, arról ne egyél; mert a mely napon ejéndel arról bizony meghalsz.

Hóseás 6:7:

De ők, mint Ádám, áthágták a szövetséget; ott cselekedtek hűtlenül ellenem.

B. A szövetség résztvevői

Az édeni szövetség Isten és Ádám között jött létre, amelyben Ádám vezetőként képviselte az emberi fajt. Ezért Ádám tettei az egész emberi fajnak lettek tulajdonítva.

C. A szövetség rendelkezései

Az édeni szövetségben összesen hét rendelkezés szerepelt.

Először is az embernek megmondattott, hogy *szaporodjon és sokasodjon, és töltsse be a földet* (I. Mózes 1:28a). A föld azért teremtetett, hogy az ember lakhelye legyen, majd a hatodik napon az ember is megteremtetett. Az ember azt a feladatot kapta, hogy benépesítse a földet, így a népesség növekedése az ember megbízásának része. A földet emberekkel kellett betölteni.

Másodszor: az embernek megmondattott, hogy *hajtsa birodalma alá* a földet (I. Mózes 1:28b). Korábban a föld fölötti hatalom Sátánnak adatott (Ezékiel 28:11-19), ám amikor Sátán elbukott, elveszítette hatalmát a föld fölött. Ez az oka annak, hogy I. Mózes 1:2 a földet úgy jellemzi, hogy azt víz borítja, és *sötétség volt a mélység színén*. Ezért Isten újraformálta a földet, hogy lakhatóvá tegye azt az ember számára, s ez alkalommal az embernek ad majd hatalmat a föld fölött. Az embernek *birodalma alá kell hajtania* azt, vagyis az Isten által biztosított természeti erőforrások és energiák kiaknázását kapta feladatul. Ez azonban nem azt jelentette, hogy szabad kezet kap a föld szennyezésére.

Harmadszor: az ember *uralmat* kapott minden élőlény fölött (I. Mózes 1:28c). Az előző rendelkezés hatalmat adott az embernek a föld fölött az élettelen dolgokat illetően. Ez a rendelkezés kiterjesztette az ember hatalmát minden élőlényre vonatkozóan. A föld, levegő és tenger teljes állatvilága az ember hatalma alá adatott. Hatalma gyakorlásának első tette az volt, amikor az ember elnevezte az állatokat (I. Mózes 2:19-20).

A negyedik rendelkezés az ember étrendjére vonatkozott (I. Mózes 1:29-30, 2:16). Ekkor az embernek még vegetáriánusnak kellett lennie. Ez a szövetség nem tette lehetővé számára, hogy állatokat egyen, bár hatalmát gyakorolnia kellett fölöttük. Semelyik faj vérének nem lehetett kiontani.

Az ötödik rendelkezés szerint az embernek *művelnie és őriznie* kellett Éden kertjét (I. Mózes 2:15). Az ember még a bukás előtti állapotában sem élhetett tétlen életet, a munka már a bukás előtt része volt az emberi etikának. A munka azonban nem volt megerőltető, a föld könnyen megteremte gyümölcsét, nem kellett sokat fáradozni.

A hatodik rendelkezés az volt, hogy *az ember nem ehetett a jó és gonosz tudásának fájáról* (I. Mózes 2:17/a). A teljes édeni szövetség során ez volt az egyetlen tiltó parancsolat, amely az ember engedelmisségét volt hivatott próbára tenni. Szabadon ehetett a kert összes fájáról, ám attól az egytől tartózkodnia kellett. Ez a próba mutatott rá, hogyan válaszol az ember Isten akaratára; annak próbája volt, vajon az ember elismeri-e és aláveti-e magát Isten akaratának. Pusztán azért, mert hatalmat kapott a föld és az állatok fölött, nem feltételezhette, hogy független Istentől és mentes Isten törvényétől. A kérdés így hangzik: „Az ember, Sátánhoz hasonlóan, vajon elutasítja-e Isten uralkodáshoz való jogát, és önmagát Istentől független lénynek nyilvánítja-e?”

A hetedik rendelkezés az engedetlenség büntetését tartalmazta: a spirituális halált (I. Mózes 2:17/b). Nem a fizikai halálra utal itt, hiszen az ember nem halt meg azon a napon, amelyen

nem engedelmeskedett a parancsolatnak. Az itt említett halál tehát spirituális halál. *Azon a napon, amelyen eszik a jó és gonosz tudásának fájáról*, elszakad Istentől, és a lelke meghal.

D. A szövetség státusza

Az édeni szövetség volt az ártatlanság korszakának alapja. Az édeni szövetség megszegéséről szóló feljegyzést I. Mózes 3:1-8-ban találjuk.

Az Éden kertjében Sátán bukott teremtményként jelent meg. Ez azt mutatja, hogy az ember nem tökéletes világmindenségben teremtett, hiszen a bűn már létezett. Bár a bűn az emberben még nem létezett, Sátánban már jelen volt. Az ördög ugyanazon a három területen kísértette meg az embert, mint amit I. János 2:16-ban látunk.

I. Mózes 3:6 első mondata: *és látta az asszony, hogy jó az a fa eledelre* I. János 2:16 első mondatával van összhangban, ami *a test kívánságáról* beszél. I. Mózes 3:6 második mondata pedig, *hogy kedves a szemnek*, I. János 2:16 második mondatával: *a szemek kívánságával*. I. Mózes 3:6 harmadik mondata, *és kívánatos az a fa a bölcsességért*, I. János 2:16 harmadik mondatával, *az élet kérdésével* (büszkeségével).

Éva behódolt a kísértésnek, és engedetlen volt az egyetlen tiltó parancsolattal szemben. Ádám ugyan felismerte, hogy mi történt, mégis inkább a feleségével tartott annak engedetlenségében. Első reakciójuk az volt, hogy megpróbáltak elrejtőzni Isten jelenléte elől, ám ezzel I. Mózes 2:17 igazságát erősítették csupán. Abban a pillanatban az ember spirituálisan meghalt, s többé nem élvezhette azt a közösséget Istennel, amit engedetlensége előtt tapasztalt. Ezzel a tettel véget ért a feltételes édeni szövetség.

II. AZ ADÁMI SZÖVETSÉG

A. Az Írás: I. Mózes 3:14-19

És monda az Úr Isten a kígyónak: Mivelhogy ezt cselekedted, átkozott légy minden barom és minden mezei vad között; hasadon jársz, és port egyél életed minden napjaiban. És ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod között, és az ő magva között: az neked fejedre tapos, te pedig annak sarkát mardosod. Az asszonynak monda: Felette igen megsokasítom viselősséged fájdalmait, fájdalommal szülsz magzatokat; és epekedsz a te férjed után, ő pedig uralkodik te rajtad. Az embernek pedig monda: Mivelhogy hallgattál a te feleséged szavára, és ettél arról a fáról, a melyről azt parancsoltam, hogy ne egyél arról: Atkozott legyen a föld te miattad, fáradságos munkával élj belőle életednek minden napjaiban. Tövist és bogáncskórót teremjen tenéked; s egyed a mezőnek fűvét. Orczád verítékével egyed a te kenyeredet, míglen visszatérsz a földbe, mert abból vétettél: mert por vagy te s ismét porrá leszel.

B. A szövetség résztvevői

E szövetség résztvevője Isten és Ádám, s Ádám itt is a teljes emberi fajt képviseli. Ezért az Ádámra szabott ítélet az egész emberi fajra kihat.

C. A szövetség rendelkezései

Isten külön-külön szólt a kígyóhoz, Sátánhoz, Évához és Ádámhoz.

1. A kígyó: I. Mózes 3:14

A kígyóra vonatkozóan három rendelkezést találunk. Először is, az állatvilág minden egyéb állata fölött lett megátkozva. Minden teremtmény átok alatt van, ám az állatvilág eme tagjára különleges átkot mértek. Rendszerint egy állat erkölcsileg nem felelős tetteiért. Amennyiben azonban az embernek okoz kárt, úgy igenis felelős azért (I. Mózes 9:5). Az állatok az ember hasznára lettek teremtve, ám amikor ezt az elvet megszegik, az Isten ítéletét váltja ki.

Másodszor: a kígyónak a hasán kell csúsznia. Ebből az derül ki, hogy a kígyó eredetileg álló helyzetben mozgott. Ez a tény vezetett ahhoz a vitához, vajon volt-e a kígyónak lába, ám ez az úgy szempontjából teljesen lényegtelen. A lényeg az, hogy addigi álló helyzete helyett a kígyónak ettől kezdve a hasán kellett csúsznia.

Harmadszor: a kígyó port eszik. A Biblia kritikusai nagy örömmel vetették magukat erre a pontra, mint a Biblia tévedésére, hiszen a hüllők nem esznek port. Ez azonban pusztán egy héber kifejezés, ami azt jelenti: rendkívül átkozott (Mikéás 7:17). Ez az átok a messiási királyság alatt is fennmarad (Ézsaiás 65:25).

2. Sátán: I. Mózes 3:15

Sátánra nézve négy rendelkezést találunk. Az első: folyamatos gyűlölet izzik az asszony és a kígyó között. Második: e gyűlölet Sátán magja, az Antikrisztus és az asszony magja, a Messiás között éri el csúcspontját. Harmadik: a kígyó az asszony magjának sarkát mardossa; ez a keresztre feszítéskor történt meg. Negyedik: az Úr Sátán fölötti győzelméről szóló első prófécia azt állítja, hogy az asszony magja Sátán fejére tapos; ez legelőször a feltámadáskor történt meg (Zsidókhoz írt levél 2:14-15). Sátán végső összezúzása azonban még eljövendő esemény volt akkor, amikor Pál megírta a Róma 16:20 verset. Ez akkor történik meg, amikor Sátán a tűz tavába vettetik (Jelenések 20:10).

Ennek a prófécianak a lényege, hogy a Messiás asszony magjából származik. Ez azon bibliai szabály ellenére történik így, amely szerint a leszármazást a férfi, nem pedig a nő vonalán keresztül vezetik le. E kivételre csak évszázadokkal később találunk magyarázatot Ézsaiás próféta könyvében: a 7:14 vers szerint a Messiás szűztől fogan és születik. Az I. Mózes 3:15-ben található prófécia vezetett I. Mózes 6:1-4 eseményeihez, amikor is Sátán megpróbálta megrontani az asszony magját, és ez vezet majd az Antikrisztus természetfölötti fogantatásához is.

3. Az asszony: I. Mózes 3:16

Éva és vele együtt az összes nő három rendelkezés alá lett vetve. Az első: megsokasodik a menstruációval és *fogamzással* járó *fájdalom*. Látszólag a fogamzás egészen más volt a bukás előtt és az után. A bukás óta a nők általában havonta egyszer képesek a fogamzásra. Ezen felül a nők menstruációja kényelmetlenséggel és fájdalommal jár. Második: a nő fájdalommal szül. A bukás előtt képes volt fájdalommentes fogamzásra és szülésre, ám ez többé már nincs így. A szülés után azonban öröm vár rá (János 16:21). Így a nő megtartatik (I. Timóteus 2:15). A gyermekszülésen át persze nem spirituális értelemben tartatik meg, hanem megmenekül attól, hogy alantás helyzetbe kerüljön gyermekszülési képessége miatt. Hiszen pontosan így biztosítja az emberi faj folytonosságát, és menti meg a fizikai kihalás alól. Három: a feleség aláveti magát a férjének. Ez a bukás előtt is igaz volt, az újdonság azonban az, hogy most már a feleség megpróbál fellázadni ez ellen az alávetettség ellen, és helyette ő akarja uralni a férjét.

4. A férfi: I. Mózes 3:17-19

I. Mózes 3:17-19 szerint Ádám, a férfiak és az egész emberi faj öt rendelkezés alá vették. Először: mivel Ádám az egész emberi fajt képviselő feje, az Ádámra eső ítélet az egész emberi faj ítélete. Az emberek állapotáért Ádám, és nem Éva a felelős.

Második: a föld meg lett átkozva. A munka nem az ádám szövétséggel került bevezetésre, már az édeni szövétség korában is ismert volt. A különbség a föld viszontválaszában keresendő. Az édeni szövétség idején a föld készen állt az ember munkájára és a szántásra. Most azonban a föld már nem válaszol oly könnyedén, *tövissek, bogáncs* és gaz akadályozza a munkát.

Harmadik: az emberi éttrend továbbra is vegetáriánus, csakúgy, mint az édeni szövétség idején, az azonban nem világos, hogy ez az állatvilágra is igaz-e. Az állatokat tejtermékek előállítására, a ruházkodáshoz gyapjú készítéséhez, valamint áldozatként használták, evésre viszont nem.

Negyedik: az ember munkájára a fáradtságos erőfeszítés a jellemző. Az édeni szövétség idején a munkakörülmények könnyűek, egyszerűek és élvezhetőek voltak. Most az ember munkáját az *izzadság*, nehézség és fáradtság jellemzi.

Ötödik: a fizikai halál megjelenik. Míg az édeni szövétség idején az ember spirituálisan meghalt, az ádám szövétség alatt az ember végső soron fizikailag hal meg (Róma 5:12-21). Eddig csak ketten képeztek kivételt a szabály alól: Énok és Illés. Az elragadtatás során mások is csatlakoznak majd a kivételekhez.

D. A szövétség státusza

Az ádám szövétség a lelkiismeret korszakának alapja lett. Feltétel nélküli szövétségként még ma is érvényben van.

III. NOÉ SZÖVETSÉGE

A. Az Írás: I. Mózes 9: 1-17

„Azután megáldá Isten Noét és az ő fiait, és azt mondá nekik: Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet. És féljen és rettegjen tőletek a földnek minden állatja az égnek minden madara: minden a mi nyüzsgő a földön, és a tengernek minden hala kezetekbe adatott; Minden mozgó állat, a mely él legyen nektek eledelül; a mint a zöld füvet, nektek adtam mindazokat. Csak a húst az őt elevenítő vérral meg ne egyétek. De a ti véreteket, a melyben van a ti éltetek, számon kérem; számon kérem minden állattól, azonképpen az embertől, kinek-kinek atyjafiától számon kérem az ember életét. Aki ember-vért ont, annak vére ember által ontassék ki; mert Isten a maga képére teremté az embert. Ti pedig szaporodjatok és sokasodjatok, nyüzsgjétek a földön és sokasodjatok azon. És szóla az Isten Noénak és vele az ő fiainak, mondván: Én pedig íme szövétséget szerzek ti veletek és a ti magvatokkal ti utánatok. És minden élő állattal, mely veletek van: madárral, barommal, minden mezei vaddal, mely veletek van; mindattól kezdve a mi a bárkából kijött, a földnek minden vadjáig. Szövétséget kötök ti veletek, hogy soha ezután el nem vész özönvíz miatt minden test; és soha sem lesz többé özönvíz a földnek elvesztésére. És monda az Isten: Ez a jele a szövétségnek, melyet én örök időkre szerzek közöttem és ti között, és minden élő állat között, mely ti veletek van: Az én ívemet helyeztetem a felhőkbe, s ez lesz jele a szövétségnek közöttem és a föld között. És léssen, hogy mikor felhővel borítom be a földet, meglátszik az ív a felhőben. És

megemlékezem az én szövetségemről, mely van én közöttem és ti közöttetek, és minden testből való élő állat között; és nem lesz többé a víz özönné minden testnek elvesztésére. Azért legyen tehát az ív a felhőben, hogy lássam azt és megemlékezzem az örökkévaló szövetségről Isten között és minden testből való élő állat között, mely a földön van. És monda Isten Noénak: Ez ama szövetségnek jele, melyet szerettem én közöttem és minden test között, mely a földön van.”

B. A szövetség résztvevői

Ez a szövetség Isten és Noé között készült. Ádámhoz hasonlóan Noé is az egész emberi faj képviselője. A vízözön eredményeként az emberi faj teljessége nem csupán Ádámtól, de Noétól is származik.

C. A szövetség rendelkezései

Első: az embernek újra be kellett népesítenie a földet (1:7). A vízözön nyolc ember kivételével az egész emberiséget elpusztította. Az emberek száma igen megszorodott, de *az ember gonoszága megsokasodott a földön* (I. Mózes 6:5). Ezért Isten egyetemes ítéletet hozott a földre. A vízözön után a föld gyakorlatilag újra kietlen volt. Csupán nyolc ember maradt, hogy újra benépesítsék az egész földet. Az édeni szövetséghez hasonlóan az embernek itt is az a feladata, hogy benépesítse a földet, de a föld uralma alá hajtásának parancsa nem ismétlődik meg. Az ember bukásával együtt elveszítette a tekintélyét, Sátán pedig kihasználta azt. Ezért ma Sátán *e világ fejedelme* (János 12:31) és *e világ istene* (II. Korinthus 4:4). A Sátán hatalommal bír a föld összes királysága, országa fölött, és annak adhatja, akinek csak akarja (Lukács 4:6). Ilyen ajánlatot tett az asszony magjának, Jesuának (Jézus) is, aki ezt elutasította. Egy nap a Sátán magjának, az Antikrisztusnak is felajánlja majd, aki el is fogadja az ajánlatot (Jelenések 13:1-3).

Második: az állatok félni kezdtek az embertől, az ember pedig uralkodik fölöttük (2. vers). Bár az ember elveszítette uralmát a föld fölött, az állatvilág fölött még mindig ő uralkodik és tekintélye van felettük. Ezért helyzetetett az állatokba az emberektől való félelem. Ez a félelem a túlélés eszköze volt a következő rendelkezés miatt.

Harmadik: az ember étrendje minden *mozgó állatot és minden zöld füvet* tartalmazzon (3. vers). Ezt megelőzően az embernek vegetáriánus étrendje volt, most azonban minden állatot megehetett. A Bibliának ezen része nem tartalmaz semmilyen korlátozást, így minden állat fogyasztásra alkalmas volt.

Negyedik: az embernek tilos vért ennie (4. vers). Minden élőlény életét – az emberekét és az állatokét egyaránt – a vér tartja fent. A vér az élet jelképe, a vér kiontása pedig a halál jelképe. Mivel vér az élet jelképe, Isten azt parancsolta, hogy azt sem meginni, sem megenni nem szabad.

Ötödik: a történelem folyamán először vált a halálbüntetés az ember életének részévé (5. és 6. vers). Amikor Káin megölte Ábelt, Káin nem kapott halálbüntetést, mivel az még nem volt beiktatva. A halálbüntetés Noé szövetségével lép életbe, és minden gyilkosra halálbüntetés várt.

Hatodik: e szövetség ígérete szerint az emberiséget soha többé nem fogja elpusztítani világméretű özönvíz (8-11. vers). Bár lesznek helyi áradások, özönvizek, amelyek az emberiség egy részét elpusztítják, világméretű özönvíz biztosan nem lesz. A jövőben a föld

általunk ismert jelenlegi rendszere elmúlik, elpusztul, de nem világméretű özönvíz által. Ez azt bizonyítja, hogy a Noé idején bekövetkezett özönvíz nem helyi, hanem egyetemes volt.

Hetedik: a szövetség záloga a szivárvány lett (12-17. vers). Nem minden szövetséget kísért jel vagy zálog, de ezt igen. Az emberi történelem folyamán először jelent meg a szivárvány. A világméretű vízözön előtt nem létezett eső, a növényzetet minden nap pára öntözte. A szivárvány az eső következménye. Így hát az emberek a történelem folyamán először láttak szivárványt, s minden alkalommal, amikor szivárványt látunk, Isten azon ígérete kell, hogy eszünkbe jusson, hogy a föld soha többé nem lesz vízözön által elpusztítva.

D. A szövetség státusza

Noé szövetsége az emberi kormányzás korszakának alapja lett. Bár ez a korszak már hatályát veszítette, a feltétel nélküli Noé szövetsége nagyon is érvényben van. A nagy nyomorúság idején a pogányok elleni ítélet Noé szövetségének megszegéséért jár majd. Ézsaiás 24:5-6 szerint azért jön el az ítélet, mert az emberiség megszegte az *örök szövetséget*, amely I. Mózes 9:6 szerint Noé szövetségének elnevezése. Ezért használta a próféta Ézsaiás 24:18-ban a noéi özönvíz motívumát: *az egek csatornái megnyílnak, és megrendülnek a föld oszlopai*. Legközelebb azonban Isten az emberek tömegeit tűz által pusztítja el.

IV. AZ ÁBRAHÁMI SZÖVETSÉG

A. Az Írás

Első: **I. Mózes 12:1-3:** *És monda az Úr Ábrámnak: Eredj ki a te földedből, és a te rokonságod közül, és a te atyádnak házából, a földre, a melyet én mutatok néked. És nagy nemzetté tészlek, és megáldalak téged, és felmagasztalom a te nevedet, és áldás leszesz. És megáldom azokat, a kik téged áldanak, és a ki téged átkoz, megátkozom azt: és megáldatnak te benned a föld minden nemzetségei.*

Második: **I. Mózes 12:7:** *És megjelenék az Úr Ábrámnak, és monda néki: A te magodnak adom ezt a földet. És Ábrám oltárt építet ott az Úrnak; a ki megjelent vala néki.*

Harmadik: **I. Mózes 13:14-17:** *Az Úr pedig monda Ábrámnak, minekutánna elválék tőle Lót: Emeld fel szemeidet és tekints arról a helyről, a hol vagy, északra, délre, keletre és nyugotra. Mert mind az egész földet, a melyet látsz, néked adom, és a te magodnak örökre. És olyanná tészem a te magodat, mint a földnek pora, hogyha valaki megszámlálhatja a földnek porát, a te magod is megszámlálható lesz. Kelj fel, járd be ez országot hosszában és széltében: mert néked adom azt.*

Az ábrahámi szövetséggel foglalkozó negyedik és ötödik rész I. Mózes 15:1-21 és I. Mózes 17:1-21. Bár ebben a tanulmányban ezeket a részeket nem idézzük, az Írás ezen hosszabb részei több rendelkezést is tartalmaznak az ábrahámi szövetséget illetően. I. Mózes 15-ben három fontos dolgot kell kiemelnünk: az első, Ábrahám egy bizonyos nép atyja lesz, a második: általánosságban számos nemzet atyja lesz, és a harmadik: Isten írja alá és pecsételi meg az ábrahámi szövetséget, ezzel meghatározza annak pontos határait délen, *Egyiptom folyójától* indulva egészen északig, *a nagy folyóig*, az Eufráteszig terjeszkedve. A szövetség aláírására úgy került sor, hogy attól a szövetség feltétel nélkülivé vált. I. Mózes 17-ben a szövetség lényeges része annak jelképe: fizikai körülmetélkedés a fiúk nyolc napos korában. Csakúgy, ahogyan a szivárvány a Noéval kötött szövetség jelképe volt, úgy a körülmetélkedés az ábrahámie.

A hatodik írásrész **I. Mózes 22:15-18**-ban található: *És kiálta az Úrnak Angyala Ábrahámnak másodszor is az égből. És monda: Én magamra esküszöm azt mondja az Úr: mivelhogy e dolgot cselekedél, és nem kedvezél a te fiadnak, a te egyetlenegyednek: Hogy megáldván megáldalak tégedet, és bőségesen megsokasítom a te magodat mint az ég csillagait, és mint a fővényt, mely a tenger partján van, és a te magod örökség szerint fogja bírni az ő ellenségeinek kapuját. És megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei, mivelhogy engedté az én beszédemnek.*

B. A szövetség résztvevői

Ebben a szövetségben Ábrahám és Isten szerepelnek, s Ábrahám az egész zsidó nép vezető képviselője, nem az egész emberiségé.

C. A szövetség rendelkezései

A fenti Írásrészek alapján ebben a szövetségben mintegy tizennégy pontból álló listát tudunk összeállítani a rendelkezésekről:

Először is, *nagy nemzet* származik Ábrahámától, nevezetesen Izrael (I. Mózes 12:2, 13:16, 15:5, 17:1-2, 7, 22:17b).

Másodszor: ígéretet kapott egy földet illetően, nevezetesen Kánaán földjéről van szó (I. Mózes 12:1, 7, 13:14-15, 17, 15:17-21, 17:8).

Harmadszor: maga Ábrahám is nagyon áldott lesz (I. Mózes 12:2b).

Negyedszer: Ábrahám neve nagy lesz (I. Mózes 12:2c).

Ötödször: Ábrahám áldás lesz mások számára (I. Mózes 12:2d).

Hatodszor: azok, akik Izraelt áldják, maguk is áldottak lesznek (I. Mózes 12:3a).

Hetedszer: azok, akik megátkozzák Izraelt, maguk is átkozottak lesznek (I. Mózes 12:3b).

Nyolcdszer: Ábrahámiban mindenki egységesen megáldatik (I. Mózes 12:3c, 22:18).

Kilencedszer: Ábrahám fiait kap feleségén, Sárán keresztül (I. Mózes 15:1-4, 17:16-21).

Tizedszer: leszármazottai egyiptomi fogságba vitetnek (I. Mózes 15:13-14).

Tizenegyedszer: Izraelhez hasonlóan más nemzetek is erednek Ábrahámától (I. Mózes 17:3-4, 6), az arab nemzetek is ide tartoznak.

Tizenkettedszer: neve *Ábrám*ról, amelynek jelentése „magasztos atya”, Ábrahámra változik, amelynek jelentése: „sokaság atyja” (I. Mózes 17:5).

Tizenharmadszor: *Szárai* neve, amelynek jelentése „az én hercegnőm”, Sárára változik, amelynek jelentése: „a hercegnő” (I. Mózes 17:15)

Tizennegyedszer: a körülmetélkedés a szövetség jelképe lett (I. Mózes 17:9-14), ezért az ábrahámi szövetség szerint a körülmetélkedés az egyén zsidóságának jele. A körülmetélkedés

gyakorlata nem Ábrahámmal kezdődött, hiszen az ősi Közel-Keleten mások is gyakorolták ezt a szertartást vagy születéskor, vagy pubertás korban. A zsidó körülmetélkedésben nem maga a tett, hanem annak időzítése egyedi: a nyolcadik napon történik. A körülmetélkedés vérrel kötött szövetségre utal, és ezzel hangsúlyozza annak komolyságát. Arra is utal, hogy a zsidóságnak ez a jele természeti szaporodáson át adódik tovább.

Az ábrahámi szövetségnek ezen rendelkezéseit három területre lehet sorolni: Ábrahámnak; a magnak, Izraelnek; és a pogányoknak.

1. Ábrahámnak

Ábrahám nagy nép atyja lesz, Izraelé. Az ő birtoka lesz az ígéret földje. A többi nemzet, beleértve az arab népeket is, végső soron Ábrahámtól származik. Számos leszármazottjából király lesz, zsidókból és nem zsidókból egyaránt. Ábrahám személyes áldásokat is kap. Ábrahám mások számára is áldás lesz. Neve naggyá lesz, s ez így van a zsidók, a muszlimok és a keresztények körében is.

2. A magnak, Izraelnek:

Izrael népe naggyá lesz. Végső soron megszámlálhatatlanná válik. Az ígéret földjének birtokosa. Győzelmet arat ellenségei fölött. Az a tény, hogy az ígéretek mind Ábrahámnak, mind pedig az ő magjának szóltak, arra utal, hogy ezek az áldások még nem teljes mértékben teljesedtek be, hanem a messiási királyságra várnak.

3. A pogányoknak

A pogányok (nem zsidók) megáldatnak, ha áldják Izraelt, és megátkoztatnak, ha átkozzák Izraelt. Spirituális áldásokat is kapnak, de ezek Ábrahám egy bizonyos magján, a Messiáson keresztül valósulnak meg. Az ábrahámi szövetség mind fizikai, mind spirituális ígéretek tartalmaz. Míg a fizikai áldások kizárólag a zsidókra vonatkoznak, a spirituális áldások a pogányokra is kiterjednek, de kizárólag a Messiáson keresztül.

D. Más szövetségek kialakulásának alapja

Ha az ábrahámi szövetséget alkotóelemeire bontjuk, látjuk, hogy három kérdést érintett: a föld kérdését, a mag kérdését és az áldás kérdését. A föld kérdése a földterület szövetségében bontakozik ki. A mag kérdését a dávidi szövetség részletezi. Az áldás kérdése az új szövetségben van jelen.

E. A szövetség megerősítése

1. Megerősítés Izsákon keresztül

Ábrahámnak nyolc fia született három különböző nőtől, és felmerül a kérdés, hogy az ábrahámi szövetség megerősítése melyik fiún keresztül történik meg? Isten kijelentette, hogy ez csakis Sára fián, Izsákon keresztül lehetséges. **I. Mózes 26:2-5** feljegyzti azt, amikor Isten megjelent Izsáknak. *„Mert megjelent vala néki Jehova és ezt mondotta vala: Ne menj alá Egyiptomba! Lakjál azon a földön, melyet mondándok tenéked. Tartózkodjál ezen a földön, és én veled leszek és megáldalak téged; mert tenéked és a te magodnak adom mind ezeket a földeket, hogy megerősítsem az esküvést, mellyel megesküdtem Ábrahámnak a te atyádnak. És megsokasítom a te magodat mint az ég csillagait, és a te magodnak adom mind ezeket a földeket: és megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei; Mivelhogy hallgata Ábrahám az én szavamra: és megtartotta a megtartandókat, parancsolataimat, rendeléseimet és törvényeimet.”*

Később, **I. Mózes 26:24**-ben a szövetség Izsákkal újbóli megszilárdításra kerül: *„És megjelenék néki Jehova azon éjszaka, és monda: Én vagyok Ábrahámnak a te atyádnak Istene: Ne félj, mert te veled vagyok, és megáldalak téged, és megsokasítom a te magodat Ábrahámért, az én szolgálóért.”*

2. Megerősítés Jákobon keresztül

Izsáknak két fia volt, és Isten Jákobbal erősítette meg a szövetséget, amint azt **I. Mózes 28:13-15**-ben olvashatjuk: *És imé az Úr áll vala azon és szóla: Én vagyok az Úr, Ábrahámnak a te atyádnak Istene, és Izsáknak Istene; ezt a földet a melyen fekszel néked adom és a te magodnak. És a te magod olyan léssen mint a földnek pora, és terjeszkedel nyugotra és keletre, északra és délre, és te benned és a te magodban áldatnak meg a föld minden nemzetségei. És imé én veled vagyok, hogy megőrizzelek téged valahova menédesz, és visszahozzalak e földre; mert el nem hagylak téged, míg be nem teljesítem a mit néked mondtam.*

3. Megerősítés Jákob fiain keresztül

Ezek után a szövetség megerősítésre került Jákob mind a tizenkét fián keresztül (I. Mózes 49), akikről Izrael tizenkét törzse származik.

F. A szövetség státusza

Az ígélet korszakának alapja az ábrahámi szövetség lett. Mivel az ábrahámi szövetség nem feltételekhez kötött, ezért még mindig érvényben van, még akkor is, ha nagyrészt még beteljesületlen. A szövetség végső beteljesülése a királyság korának idején várható. Ennek néhány példáját itt láthatjuk: II. Mózes 2:23-25, 4:24-26, 6:2-8, 32:11-14, III. Mózes 26:46, V. Mózes 34:4, II. Királyok 13:22-23, I. Krónikák 16:15-19, II. Krónikák 20:7-8, Nehémiás 9:7-8, Zsoltárok 105:7-12, Lukács 1:54-55,68-73, Galátzia 3:15-18 és Zsidók 6:13-20. Ezek a versek arról szólnak, hogy az ábrahámi szövetség volt az alapja a kivonulásnak, a népnek adott földnek, a zsidók túlélésének engedetlenségük ellenére, valamint a Messiás eljövételének, a halottak feltámadásának, Izrael végső megváltásának és helyreállításának.

Az ábrahámi szövetség jó példa arra, ami korábban kijelentett: a szövetség megpecsételhető és aláírható az idő egy adott pontján, ám nem minden rendelkezése lép azonnal hatályba. Ehelyett három dolog történt: néhány rendelkezés azonnal hatályba lépett, ilyen volt a névváltoztatás és a körülmetélkedés. Néhány rendelkezés a közeli jövőre vonatkozott, hiszen huszonöt évet kellett várni Izsák megszületésére és négyszáz évet a föld meghódítására. Más rendelkezések pedig a távolabbi, prófétai jövőben lépnek hatályba, mint például az ígélet földjének teljes körű rendezése, amelyre a mai napig nem került sor.

V. A MÓZESI SZÖVETSÉG

A. Az Írás

A mózesi szövetségről az Írás széleskörű, részletes információt tartalmaz, és a szövetségről szóló beszámoló II. Mózes 20:1-től V. Mózes 26:68-ig terjed.

B. A szövetség résztvevői

E megállapodás résztvevői Isten és Izrael voltak. A szövetség Izraellel kötött, nem csupán Mózesel, mint Izrael képviselőjével. Ez világosan kiderül II. Mózes 19:3-8-ból: *Mózes pedig felméne az Istenhez, és szóla hozzá Jehova a hegyről, mondván: Ezt mondd a Jákob házanépének és ezt add tudtára az Izrael fiainak. Ti láttátok, a mit Égyiptommal cselekedtem,*

hogy hordoztalak titeket sas szárnyakon és magamhoz bocsátottalak titeket. Mostan azért ha figyelmesen hallgattok szavamra és megtartjátok az én szövetségemet, úgy ti lesztek nékem valamennyi nép közt az enyéim; mert enyim az egész föld. És lesztek ti nékem papok birodalma és szent nép. Ezek azok az ígék, melyeket el kell mondanod Izráel fiainak. Elméne azért Mózes és egybehívá a nép véneit és eleikbe adá mindazokat a beszédeket, melyeket parancsolt vala néki Jehova. És az egész nép egy akarattal felele és monda: Valamit rendelt Jehova, mind megteszszük. És megvívé Mózes Jehovának a nép beszédét.

A szövetség nem a pogányokkal vagy a gyülekezettel kötött, hanem kizárólag Izraellel, s ezt V. Mózes 4:7-8, Zsoltárok 147:19-20 és Malakiás 4:4 is kihangsúlyozza.

C. A szövetség rendelkezései

A mózesi szövetség kulcsfontosságú rendelkezése Mózes törvénye volt, amely összességében 613 parancsolatot tartalmazott. A törvény rendelkezései tartalmaztak áldásokat az engedelmségért és átkokat az engedetlenségért. II. Mózes 24:1-11-ben a sekina dicsőség írta alá és pecsételte meg, ám úgy került aláírásra, hogy az a szövetséget feltételelessé tette. Lényegében tehát a szövetség 613 rendelkezést tartalmaz, túl sokat ahhoz, hogy itt mindegyiket egyenként felsoroljuk. Ehelyett hét észrevételt teszünk a mózesi szövetség rendelkezéseivel kapcsolatban.

1. A törvény összessége

Először is: ahogyan azt korábban is megjegyeztük, összességében 613 konkrét parancsolat volt, nem csupán tíz, ahogyan azt gyakran tévesen feltételezik. Ebből 365 negatív parancsolat volt, tiltott dolgok és 248 pozitív parancsolat, dolgok, amelyeket meg kell tenni.

2. A törvény áldásai és ítéletei

Másodszor: feltételes szövetség volt, ami azt jelenti, hogy az engedelmségért áldás, az engedetlenségért pedig ítélet jár. (II. Mózes 15:26, 19:3-8).

3. A véráldozat hozzáadása

Harmadszor: Mózes törvényének egészében a kulcsfontosságú elem a véráldozat volt, III. Mózes 17:11 szerint: *Mert a testnek élete a vérben van, én pedig az oltárra adtam azt néktek, hogy engesztelésül legyen a ti életetekért, mert a vér a benne levő élet által szerez engesztelést.*

III. Mózes 1-7 öt különböző áldozatról számol be részletesen. Az engesztelés szóra használt héber szó nem a bűn elvételét jelenti, pusztán a bűn betakarását. Az állatok vére ugyan befedte az ószövetségi szentek bűnét, ám soha nem vette el azokat. A bűnt kizárólag a Messiás vére veheti el (Zsidók 10:1-4). Ennek ellenére a véráldozat gondoskodott a bűn bocsánatáról és a közösség helyreállításáról.

4. Az étrendre kiszabott korlátozások

Negyedszer: a zsidók számára Noé szövetségének bizonyos rendelkezéseit korlátozta. Az állatoknak osztott patával kellett rendelkezniük és kérődzőknek kellett lenniük, a halak csak pikkelyesek és uszonyosak lehettek, a madarak esetében tiltottak voltak a ragadózók és rovarok tekintetében kifejezetten csak egy fajta sáska volt engedélyezett.

5. A halálbüntetés kiterjesztése

Ötödször: a zsidókra egyéb halálbüntetést is kiszabott, többek között például bálványimádás, házasságtörés, istenkáromlás, a szülők káromlása, a szombat megszegése, a boszorkányság gyakorlása miatt.

6. A szövetség jele

Hatodszor: újra megerősítette a körülmetélkedés gyakorlatát (III. Mózes 12:13), ám nem ugyanazon okból kifolyólag. Az ábrahámi szövetség idején a körülmetélkedés a szövetség jele volt, és kizárólag zsidók számára volt kötelező érvényű. A mózesi szövetség alatt a körülmetélkedés a Mózes törvényének való alávetettséget jelentette, minden zsidó számára kötelező volt, valamint azon pogányok számára is, akik Izrael közösségének tagjaivá kívántak válni. Ezért figyelmeztette Pál a galátziabeli pogány hívőket arra, hogy amennyiben alávetik magukat a körülmetélkedésnek, a teljes törvény megtartására is kötelezettséget vállalnak, nem csupán erre az egy parancsolatra (Galátzia 5:3).

7. A szövetség záloga

Hetedszer: a mózesi szövetség záloga vagy jele a szombat (sábát) volt. A szombatra vonatkozólag öt specifikus megfigyelést tehetünk: először is a mózesi szövetség részeként Isten és Izrael közötti jel volt; azt jelezte, hogy Izraelt Isten választotta el magának (II. Mózes 31:12-17); a kivonulás jele volt (V. Mózes 5:12-15, Ezékiel 20:10-12); annak jele volt, hogy Jehova Izrael Istene (Ezékiel 20:20). A szombat betartására vonatkozó okok kizárólag Izraelre vonatkoznak, nem pedig a pogányokra vagy az egyházra.

Másodszor: a szombat nem teremtéskori előírás volt, hanem Mózessel kezdődött. II. Mózes 2:1-3 elmondja, hogy Isten mit tett ezen a napon, de nincs arra vonatkozóan parancsolat, hogy megtartsák ezt a napot. A szombat szó nem is szerepel Mózes I. könyvének beszámolójában, a hétnek ezen napját egyszerűen *a hetedik napnak* nevezi. Ádámtól Mózesig terjedően nincs feljegyzés arról, hogy bárki is megtartotta volna a szombatot. Bár Isten számos, az emberiségre vonatkozó kötelezettséget felsorolt a korábbi szövetségekben, a szombat egyikben sem szerepelt. Jób könyve egy Mózest megelőző szentről szól, és az ember számos kötelezettségét megemlíti Isten felé, ám a szombat megtartásáról itt sem esik szó. A szombat megtartása Mózessel kezdődött II. Mózes 16:23-30-ban, és II. Mózes 20:8-11-ben vált a törvény részévé.

Harmadszor: a szombat a pihenés napja, nem pedig – gyakori félreértelmezés szerint – a közös imádaté. A szombatra vonatkozó parancsolatot Mózes törvényének későbbi részeiben továbbfejlesztették, és a szombat napi „pihenés” fogalmát többnyire tiltásokkal társították: tilos mannáat gyűjteni (II. Mózes 16:23-30); tilos utazni (II. Mózes 16:29); tilos tüzet gyújtani (II. Mózes 35:3); tilos fát gyűjteni (IV. Mózes 15:32). A törvényen kívül is léteztek tiltások a szombatra vonatkozóan: tilos terhet cipelni (Jeremiás 17:21); tilos kereskedni (Ámos 8:5); tilos vásározni (Nehémiás 10:31, 13:15,19). A közös imádat nincs megemlítve. Mózes törvényében a szombat a pihenés napja volt, munkaszüneti nap, nem a közös imádat napja. Az Újszövetségben található szombatnapi zsinagógai szertartások a babiloni fogság idejére vezethetőek vissza, nem Mózes törvényének idejére. A szombat nem a teljes tétlenség napja, hanem a pihenésé, a hat nap munka utáni felfrissülésé. Bár maga a pihenés akár az imádat formáját is ölthette, az Ószövetségben a közös imádat nem jellemző a szombatra.

A szombattal kapcsolatban gyakran találkozunk a *szent gyülekezés* kifejezéssel. Gyakran ezt a kifejezést használják ama tanítás alapjául, hogy a szombat mindenki számára a közös imádat napja volt. Ezt a kifejezést azonban csak a papsággal és az áldozatokkal kapcsolatban használják. A közös, együttes tartalom a papokra vonatkozik, a közös imádat helye a szent sátor vagy a templom, és a célja az áldozatok bemutatása. Mivel csakis a papság végezhetette az áldozatok bemutatását, a szent gyülekezés kizárólag rájuk vonatkozott. Ezzel a kifejezéssel összesen tizenkilencszer találkozunk, mindegyikkel Mózes három könyvében: a II., III. és IV.

könyvében. A tizenkilenc említésből tizenegy egyetlen fejezetben található, III. Mózes 23-ban. A többi hat említés pedig IV. Mózes 28. és 29. fejezeteiben szerepel. A szent gyülekezés kifejezés minden egyes esetben a papok gyülekezésére vonatkozik különleges áldozatok bemutatása céljából, s ezekből az egyik ilyen alkalom a szombat volt. Nem a közös imádat napja volt egész Izrael számára. Tehát az az egy írásrész, amelyet a szombat-napi közös imádat bizonyítására próbálnak használni II. Mózes 23:3-ban, igazából a szombatra szent gyülekezésként, a papi közös áldozat bemutatásra utal. A szombathoz hozzá tartozik a családi összejövetel is, ám ez nem egyenlő a közös imádattal. A Moody Bibliaintézet munkatársa, Dr. Louis Goldberg mondta: „A szombatot tökéletes (fizikai) pihenés jellemezte, és szent gyülekezés (spirituális felgyűlés) az Úr előtt.”

Még II. Mózes 23:3 is így szól a szombatról: *az Úrnak (Jehova) szombatja legyen az minden lakhelyeteken*. A hangsúly itt is az otthon maradáson van (II. Mózes 16:29) és a családi pihenésen, nem pedig az összegyülekezésen és közös imádaton. Dr. Goldberg arra is rámutat, hogy a pihenésnek „része a spirituális megújulás is”. A szent gyülekezés kifejezés kiemeli, hogy ilyen alkalmakkor a papoknak különleges áldozatot kellett bemutatniuk. Valójában a mózesi törvény csak három alkalommal rendeli el a közös imádatot: pászkakor (pészach), a hetek ünnepén és a sátoros ünnepen. Ezekben az ünnepeken el kellett vándorolniuk oda, ahol a szent sátor, vagy később a templom állt: Silóba vagy Jeruzsálemben. A nem-lévíták közös imádata évente háromszor volt elrendelve, de nem a heti szombatokon. A szombati közös imádat fizikailag lehetetlen lett volna, mivel a bibliai időkben sok időbe telt az utazás. A szombat megszenteltetésének büntetése halál volt; a megszenteltetés pedig abból állt, ha valaki a szombatra is úgy tekintett, mint bármely más napra. Ezért szombatkor nem volt szabad dolgozni, otthon kellett maradni és pihenni kellett.

Negyedszer: a szombat a mózesi szövetség jele abban a tekintetben, hogy kizárólag Izraelnek szólt, nem az egyháznak.

Ötödször: a mózesi szövetség jeleként a szombat egészen addig érvényben van, amíg a mózesi szövetség is érvényben van. Ha a mózesi szövetség véget ér, a szombat kötelező megtartása is véget ér.

D. A törvény céljai

Kategorikusan kijelenthetjük, hogy Mózes törvénye nem a megváltás eszköze, és ezt a gondolatot azért kell elutasítani, mert a megváltás feltétele ebben az esetben a cselekedet lenne. A megváltás mindig is kegyelemből, hit által történt és történik. Bár a hit tartalma korról-korra változott az egyre részletesebb kijelentéssel, a megváltás eszköze soha sem változott. A törvény nem azért adatott, hogy a megváltás eszköze legyen (Róma 3:20,28; Galátzia 2:16, 3:11,21). Olyan népnek adatott, akiket már *megszabadítottak* Egyiptomból, nem pedig azért, hogy *megszabadítsák* őket. Ennek ellenére számos célja volt a törvénynek. Mindkét szövetségben látjuk, hogy Mózes törvénye legalább kilenc célt szolgált.

Az első ilyen cél az, hogy leleplezze Isten szentségét, valamint megmutassa az igazságosság azon mércéjét, amelyet Isten megkövetel a vele való kapcsolatban (III. Mózes 11:44; 19:1-2, 37; I. Péter 1:15-16). A törvény maga *szent, igaz, és jó* volt (Róma 7:12).

A törvény második célja az volt, hogy az ószövetségi szenteknek viselkedési szabályt állítson fel. Róma 3:28-ből világosan látjuk például azt, hogy a törvény cselekedeteiből egy ember sem igazul meg. A törvénynek mindig volt célja, de ez a cél soha nem az volt, hogy a megváltás eszköze legyen. Ebben az esetben az ószövetségi hívők számára adott szabályokat

az életvitelükre (III. Mózes 11:44-45; 19:2; 20:7-8,26). Az ószövetségi hívő lelki életének középpontjában a törvény állt, és ebben lelte gyönyörűségét, ahogyan azt a 119. Zsoltárban is olvashatjuk, különös tekintettel a 77, 97, 103, 104 és 159. versekre.

A harmadik célja az volt, hogy alkalmat adjon Izraelnek az egyéni és közös imádatra. Izrael hét szent ünnepe (III. Mózes 23.) egyik példája ennek.

A negyedik célja az volt, hogy a zsidó népet megkülönböztetett népként megtartsa (III. Mózes 11:44-45; V. Mózes 7:6; 14:1-2). Számos törvénynek ez volt a kifejezett célja, például az étrendre és öltözködésre vonatkozó törvényeké. A zsidóknak többféle módon kellett különbözniük a többi néptől, például az imádatukban (III. Mózes 1,7,16,23), az evési szokásaikban (III. Mózes 11:1-47), szexuális szokásaikban (III. Mózes 12), öltözködési szokásaikban (III. Mózes 19:19), s még abban is, hogyan vágják le a szakállukat (III. Mózes 19:27). Ehhez a témához tartozó írásrészek még a II. Mózes 19:5-8 és 31:13.

Mózes törvényének ötödik célja az volt, hogy *közbevetett választófal* legyen Efézus 2:11-16 szerint. A négy, feltétel nélküli szövetség zsidó szövetségek, Isten áldásai pedig – mind a spirituális, mind a fizikai áldások – ezen a négy szövetségen, az *ígéret szövetségein* keresztül jutnak kifejezésre, ahogyan a 12. vers említi. Ezeknek a feltétel nélküli szövetségeknek a zsidó természete miatt egy feltételes szövetség is adatott, a mózesi szövetség, amely tartalmazta Mózes törvényét, *a parancsolatoknak tételekben való törvényét* – 15. vers. A törvény célja tehát az volt, hogy *közbevetett választófal* legyen, amely visszatartja a pogányokat – pogány mivoltukban – attól, hogy ők is élvezhessék a feltétel nélküli szövetségekkel járó zsidó spirituális áldásokat. Ez okból a pogányok *Izrael társaságától idegenek*, és *az ígéret szövetségeitől távolvalók* voltak. A törvény időszaka alatt pogányok csakis úgy élvezhették a zsidó szövetségek spirituális áldásait, ha maguk is felvállalták a törvény kötelezettségeit, átestek a körülmetélkedés rítusán, és úgy éltek, ahogyan a zsidóknak kellett élniük. A pogányok pogány mivoltukban nem élvezhették a zsidó spirituális áldásokat, csakis akkor, ha áttértek a mózesi judaizmusra (zsidó vallásra).

A mózesi törvény hatodik célja az volt, hogy megmutassa a bűnt. A Rómabeliekhez írt levélben három rész is erre hívja fel a figyelmet. Az első Róma 3:19-20, ahol Pál kihangsúlyozza, hogy a törvényen keresztül nincs megigazulás; a törvényen keresztül egyetlen zsidó sem fog megigazulni. Akkor hát mi a törvény, ha nem a megigazulás, a megváltás útja? A törvény azért adatott, hogy felismertesse a bűnt, hogy pontosan megmutassa, hogy mi is a bűn. A második rész Róma 5:20, ahol a törvény azért adatott, hogy világossá váljon a vétkek. Honnan tudja valaki, hogy bűnt követ el? Onnan, hogy a törvény részletesen leírta, hogy mit szabad és mit nem. A törvény a maga 613 parancsolatával megmutatja a bűnt. A harmadik rész a Róma 7:7. Pál itt is azt emeli ki, hogy a törvény azért adatott, hogy a bűnt felismerjük. Pál a törvényre nézett, így ébredt tudatára bűnös mivoltának, és tudta, hogy a törvény alapján ő kevésnek találtatik.

A hetedik célja az volt, hogy több vétkek legyen. Róma 4:15 szerint: *mert a törvény haragot nemz: a hol pedig nincsen törvény, ott törvény ellen való cselekedet sincsen*. Róma 5:20-ban Pál hozzáfűzi: *a törvény pedig bejött, hogy a bűn megnövekedjék; de a hol megnövekedik a bűn, ott a kegyelem sokkal inkább bővülködik*.

Pál azt láttatja velünk, hogy a törvény eljött, hogy még több bűnt szüljön, hogy többet vétkezzünk.

Róma 7:7-13-ban és I. Korinthus 15:56-ban Pál azt is elmagyarázza, hogyan működik ez az elv. I. Korinthus 15:56 így szól: *A halál fullánkja pedig a bűn; a bűn ereje pedig a törvény.*

Alapvetően azt tanítja Pál, hogy a bűnös természethez szükséges egy működési bázis. A bűnös természet a törvényt használja működése alapjául. Amikor Pál azt mondta, *a hol pedig nincsen törvény, ott törvény ellen való cselekedet sincsen*, nem azt állította, hogy a törvény előtt nem létezett a bűn. A *törvény ellen való cselekedet* szó itt meghatározott bűnre utal: egy bizonyos parancsolat megszegésére. Az emberek már a törvény előtt is bűnösök voltak, de nem voltak a törvény megszegői addig, amíg nem adatott a törvény. Amikor a törvény megadatott, a bűnös természetnek lett egy működési alapja, s ettől az egyén megszegte ezeket a parancsolatokat, és még többet vétkezett.

A nyolcadik célja az volt, hogy megmutassa a bűnösnek, hogy önmagában semmit sem tehet azért, hogy kedves legyen Isten előtt; képtelen volt magától tökéletesen betartani a törvényt, vagy eljutni a törvény igazságosságára (Róma 7:14-25).

Ez vezetett a kilencedik célhoz, ami Róma 8:1-4 és Galátzia 3:24-25 szerint az, hogy az egyént elvezesse a hithez. A törvény végső célja tehát az, hogy eljuttassa az embert a Messiásba vetett megváltó hithez.

Mózes törvényének különböző céljait négy nézőpontból csoportosíthatjuk. Elsőként Isten tekintetében, hogy leleplezze az ő szentségét és igaz mércéit. Másodszor: Izrael tekintetében, hogy Izraelt megkülönböztetett népként tartsa, az ószövetségi szentek életére vonatkozó szabályokat adjon, és lehetőséget adjon az egyéni és közös imádatra. Harmadszor a pogányok tekintetében, hogy az közbevetett válaszfal legyen, s ezáltal idegenek legyenek a feltétel nélküli zsidó szövetségektől, s így ne kapjanak részt a zsidó spirituális áldásokból pogányokként, csakis akkor, ha áttértek a mózesi judaizmusra prozelitaként (betérőként). Negyedszer: a bűn tekintetében, hogy leleplezze és megmutassa, mi is a bűn, hogy még több vétkezésre készítse az embert, s megmutassa, hogy saját magától egyetlen ember sem juthat el a törvény igazságára, s hogy hitre vezesse az embert.

E. A szövetség státusza

A mózesi szövetség volt az alapja a törvény korszakának. Ez volt az egyetlen feltételes zsidó szövetség, és a Messiás halálával végleg véget ért (Róma 10:4; II. Korinthus 3:3-11; Galátzia 3:19-29; Efézus 2:11-18; Zsidók 7:11-12,18).) Ebből adódóan tehát a mózesi törvény már nincs érvényben. A próféciákban már azelőtt látható volt, mielőtt a Messiás meghalt volna, hogy megszabadítsa a zsidókat a törvény büntetésétől, hogy a törvény érvényét veszti (Jeremiás 31:32). A mózesi szövetség státuszát hét pontban fogjuk megvitatni.

1. Mózes törvényének egysége

Számos hívő gondolkozásában és tanításában két olyan tényező bontakozott ki, amelyek hozzájárultak a Mózes törvénye körüli zűrzavar kialakulásához. Az egyik a törvény felosztása „szertartási”, „jogi” és „erkölcsi” parancsolatokra. E felosztás alapján sokan arra a következtetésre jutottak, hogy a hívőre nem vonatkoznak a szertartási és jogi parancsolatok, de az erkölcsiek ezzel szemben továbbra is érvényesek. A másik tényező az a hit, miszerint a tízparancsolat a mai napig érvényben van, ám a többi 603 parancsolat már nem. Amikor egy hetednap adventistával találkozunk, szemléletük problémákhoz vezet a negyedik parancsolat, a szombat megtartása kapcsán. Ezen a ponton elindul a mellébeszélés, ami következtetlenséghez vezet. Meg kell értenünk, hogy a mózesi törvényre az Írás teljes, megbonthatatlan egységként tekint. A *Tóra*, vagyis törvény szót mindig egyes számban

használja, amikor Mózes törvényéről beszél, még akkor is, ha az 613 parancsolatot tartalmaz. Ugyanez igaz a görög *nomos* szóra az Újszövetségben. Mózes törvényének szertartási, jogi és erkölcsi részekre bontása kényelmes akkor, amikor a törvényben szereplő különböző parancsolatokat tanulmányozzuk, ám maga az Írás soha nem osztja fel őket ilyen módon. Arra sincs igei alap, hogy a tízparancsolatot különválasszák az összes, 613 parancsolattól, és csakis azt tekintsék örök érvényűnek. Mind a 613 parancsolat egy megbonthatatlan egység, s ezekből áll Mózes törvénye.

A Jakab 2:10-ben álló kijelentés háttérben pontosan ez, a Mózes törvényének megbonthatatlanságáról szóló elv áll: *Mert ha valaki az egész törvényt megtartja is, de vét egy ellen, az egésznek megrontásában bűnös.*

A lényeg egyértelmű. Ha valaki csak egyetlenegy is megszeg a 613 parancsolatból, vétkezik Mózes egész törvényének megszegésében. Ez csakis akkor lehet igaz, ha a mózesi törvény megbonthatatlan egység. Ha ez nem így van, akkor csakis annak az egy parancsolatnak a megszegésében vétkes az illető, nem az egész törvény megszegésében. Más szavakkal, ha valaki megszeg egy jogi törvényt, vétkes a szertartási és az erkölcsi törvények megszegésében is. Ugyanez igaz, ha erkölcsi vagy szertartási törvényt szeg meg valaki. Hogy kicsit jobban szemléltessük: ha valaki sonkát eszik, Mózes törvénye szerint vétkes a tízparancsolat megszegésében is, bár azok közül egy sem említi a sonkát. A törvény megbonthatatlan egység, s ha egyet is megszegünk a 613-ból, mindegyiket megszegjük.

Hogy világosan megértsük Mózes törvényét, és annak viszonyát a hívőhöz (akár zsidó, akár nem zsidó hívő is legyen az), fontos úgy tekintenünk rá, ahogyan az Írás látja: egy egységre, amelyet nem lehet olyan részekre bontani, amelyek már nem érvényesek, és olyanokra, amelyek még igen. S nem lehet bizonyos parancsolatokat elkülöníteni, s ezáltal más pozíciót adni nekik, mint a többi parancsolatnak.

2. Mózes törvényét hatályon kívül helyezték

Az Újszövetség kristálytiszta tanítása az, hogy a Messiás halálával Mózes törvénye hatályon kívül lett helyezve; más szóval a törvénynek, a maga teljességében többé már nincs tekintélye egyetlen ember fölött sem. Ez több írásrészről is nyilvánvaló:

Az első ilyen Róma 7:5-6: *Mert mikor a testben voltunk, a bűnök indulatai a törvény által dolgoztak a mi tagjainkban, hogy gyümölcsözzenek a halálnak; Most pedig megszabadultunk a törvénytől, minekutána meghaltunk arra nézve, a mely által lekötve tartattunk; hogy szolgáljunk a léleknek újságában és nem a betű óságában.*

Pál kihirdeti, hogy a hívő megszabadult a törvénytől. Az itt használt görög szó a *katargeo*, amelynek jelentése „hatályon kívül helyezni”. A törvény tehát hatályon kívül lett helyezve a hívő életviteli szabályainak tekintetében.

A másik írásrész Róma 10:4: *Mert a törvény vége Krisztus minden hívőnek igazságára.*

A „vége” szó a görögben a *telos*, és jelenthet „megszűnést” vagy „cél”. A bizonyítékok azonban arra utalnak, hogy itt a szó jelentése „megszűnés”. Thayer például a *telos* elsődleges jelentését így határozza meg: „vége, vagyis megszűnés, az a határ, ahol a dolgok megszűnnek létezni, ... az Írásban jelenthet átmeneti megszűnést is; ... Krisztus véget vetett a törvénynek...”. Thayer nem csupán a „megszűnést” tekinti a *telos* elsődleges jelentésének, hanem ide sorolja Róma 10:4-et is olyan versként, amelyet ebben az értelemben használnak. A használat gyakorisága szempontjából a „cél” jelentés sem másodlagos, sem harmadlagos helyen nem szerepel, csupán negyedikként szerepel a listán. Arndt és Gringrich az igealak

elsődleges meghatározásaként a végéhez érni, befejezni, beteljesíteni szavakat említi. A *telos*, mint névszó elsődleges jelentése pedig: „vég ... a megszűnni, abbahagyni értelmében”. Róma 10:4-et ők is ebbe a kategóriába sorolják, és a „cél” jelentést csak harmadikként említik. Ezen kívül a megszűnés jelentése is inkább egybeesik a Rómabeliekhez írt levél szövegkörnyezetével és azzal, amit Róma 7:5-6-ban mondott. A végső elemzés során azonban ennek nincs jelentősége, hiszen az Írás egyéb részei mindkét igazságot tanítják: a Messiás a törvény célja, s ugyanakkor a törvény megszűnése is. Mivel a Messiás a törvény vége, ez azt jelenti, hogy a törvény által nincs megigazulás (Galátzia 2:16). Ez természetesen mindig is igaz volt, ám ezen kívül sem megszentelés, sem tökéletesítés nincs a törvényen keresztül (Zsidókhoz írt levél 7:19). Ezért teljesen nyilvánvaló kell, hogy legyen, hogy a Messiásban a törvény a végéhez ért, és annak sem a megigazításban, sem a megszentelésben nincs funkciója. Különös tekintettel a hívőkre, hatálytalanná tétetett.

Harmadszor: A törvényt soha sem arra szánták, hogy állandó igazgatás legyen, csupán átmeneti. Ezt mondja Galátzia 3:19 is: *micsoda tehát a törvény? A bűnök okáért adatott, a míg eljő a Mag, a kinek tétetett az ígért; rendeltetvén angyalok által, közbenjáró kezében.* Ebben a szövegösszefüggésben Pál kijelentette, hogy Mózes törvénye kiegészítés volt az ábrahामी szövetséghez (15-18. vers). Azért adták hozzá, hogy a bűn meghatározása világos legyen, s hogy mindenki tudatában legyen annak, hogy Isten igazságosságának mércéje szerint mindenki híján találtatott. Átmeneti kiegészítés addig, amíg a mag, a Messiás el nem jön; most hogy eljött, a törvénynek vége. A keresttel a kiegészítés működése megszűnt.

Negyedszer: a Messiással új papság vette kezdetét, Melkisédek rendje szerint, nem Áron rendje szerint. Mózes törvénye szolgált a lévítai papság alapjául, s elválaszthatatlan kapcsolat állt fenn a kettő között. Ezért Zsidókhoz írt levél 7:11-18 szerint az új papságnak új törvényre volt szüksége, amelynek égisze alatt működhetett. Zsidókhoz írt levél 7:11-12 lényege az, hogy a törvény alatt csakis egyfajta papság létezhetett, a lévítai papság. A lévítai papság azonban nem hozta el a tökéletességet. Ezt a Zsidókhoz írt levél 9:11-10:8-ban látjuk, amely világosan elmondja, hogy az állatok vére nem hoz tökéletességet; erre kizárólag a Messiás vére képes. A lévítai papság alapja Mózes törvénye volt. A lévítai papság eltörléséhez, és ahelyett egy új papság, Melkisédek papságának megalapozásához a törvény megváltozására volt szükség. Amíg Mózes törvénye érvényben volt, addig az ároni vagy lévítai papságon kívül más papságnak nem volt törvényes rendje. (Zsidók 7:13-17). Megváltozott vajon a törvény? Zsidókhoz írt levél 7:18 kijelenti, hogy a mózesi törvény „eltöröltetett”. Mivel már nincs érvényben, új papság született a Melkisédek rendje szerint. Ha a mózesi törvény még mindig érvényben lenne, Jézus nem tevékenykedhetne papként. Mivel azonban Mózes törvénye már nincs érvényben, Jézus Melkisédek rendje szerint való pap lehet. Ebből adódik, hogy Mózes törvénye egy új törvény miatt eltöröltetett, s ez az új törvény iktatta be a Melkisédek rendje szerint való papot.

Ötödször: a Zsidókhoz írt levél szerzője úgy folytatja 8:8-12-ben, hogy a fenti igazságot a próféták már rég várták. A 8-12. versekben a Jeremiás 31:31-34-ben szereplő új szövetséget idézi, majd a 13. versben erre a következtetésre jut: *mikor újról beszél, óvátette az elsőt; a mi pedig megavul és megvénhedik, közel van az enyészethez.*

Így hát Mózes törvénye óvát lett Jeremiás szerint, és a Messiás halálával pedig elenyészett.

Hatodszor: a törvény a *közbevetett választófal*, amely Efézus 2:14-15 szerint már lerontatott: *Mert Ő a mi békességünk, ki egyvátette mind a két nemzetséget, és lerontotta a közbevetett választófalat, az ellenségeskedést az Ő testében, a parancsolatoknak tételekben való törvényét eltörölvén; hogy ama kettőt egy új emberré teremse Ő magában, békességet szerezvén.*

Amint korábban azt már említettük, Isten négy, feltétel nélküli, örök szövetséget kötött Izraellel. Ez a négy zsidó szövetség közvetítette Isten minden fizikai és spirituális áldását. Isten egy ötödik, feltételes, átmeneti szövetséget is adott, a mózesi szövetséget, amelynek része a mózesi törvény. A törvény *közbevetett választófal*ként szolgált, hogy a pogányokat pogány mivoltukban visszatartsa a zsidó spirituális áldásoktól. Ha a mózesi törvény még mindig érvényben lenne, akkor továbbra is választófalként szolgálna, hogy távol tartsa a pogányokat; ám ezt a választófalat a Messiás halála lerontotta. Mivel a választófal a mózesi törvény volt, ez azt is jelentette, hogy véget ért a törvény. A pogányok pogányokként a hit alapján élvezhetik a zsidó spirituális áldásokat, amikor a messiási ígéret részeseivé válnak.

A hetedik bizonyíték a mózesi törvény eltörlésére a Galátzia 3:23-4:7 részre alapul. Ebben a fejezetben a törvényre pedagógusként tekintenek, tanítóként, akinek feladata a kiskorút a Messiásba vetett érett hitre elvezetni (24. vers). Miután hívővé válik, többé már nem áll a tanítója, vagyis Mózes törvénye alatt (25.vers). Ez a rész a napnál is világosabban azt tanítja, hogy a Messiás eljövételével a törvény többé már nincs hatályban.

A mózesi törvény eltörlésének bizonyítékai sorában a nyolcadik II. Korinthus 3:2-11, amely szerint a törvény egy bizonyos részének nincs létjogosultsága. Ezt a részt, a tízparancsolatot azonban a legtöbb ember meg akarja tartani. Először is meg kell értenünk, mit mond Pál a mózesi törvényéről. A harmadik és hetedik versben a figyelem a tízparancsolatra irányul, mivel ezeket *kőtáblákra írták*. A 7. versben ezt *a halál szolgálatának* nevezi. A 9. versben a *kárhoztatás szolgálata*. Ezek negatív, ám igaz jellemzők. A lényeg tehát az, hogy Mózes törvénye, amelyet legkifejezöbben a tízparancsolat képvisel, a *halál és a kárhoztatás szolgálata*. Amennyiben a tízparancsolat ma is érvényben lenne, ezek ma is igazak lennének rá. Am többé már nincs érvényben, hiszen a 7. és 11. versek kijelentik, hogy a törvény „elmúlt”. Itt a görög *katargeo* szót használja, ami azt jelenti, hogy ”hatályon kívül helyez”. Mivel ebben az írásrészben a hangsúly a tízparancsolaton van, ez azt jelenti, hogy a tízparancsolat elmúlt. Egyértelmű. Mózes törvénye, s azon belül különösképp a tízparancsolat többé már nincs érvényben. Valójában a Messiás törvényének felsőbbrendűsége abban is megmutatkozik, hogy az soha nem lesz hatálytalanítva. A szövetségi teológiával szemben a diszpenzációs teológia azt a tanítást képviseli, hogy a tízparancsolat már hatályon kívül van, és ezért nem szükséges exegetikai tornamutatványokat végrehajtania, hogy megmagyarázza, miért nem kell megtartani a szombatot annak ellenére, hogy azt a tízparancsolat igazából megköveteli.

E rész összefoglalásaként: a törvény egy 613 parancsolatból álló megbonthatatlan egység, és teljes egészében hatályon kívül helyezték. A Messiás keresztje után egyetlen parancsolat sem folytatódott. A törvény tanulmányozható és a tanítás eszközeként használható, hogy megmutassa Isten igazságosságáról alkotott mércéjét, az ember bűnös mivoltát és szükségét egy helyettesítő, engesztelő áldozatra. Használható arra, hogy számos spirituális igazságot tanítson Istenről, mint emberről. Használható arra, hogy elvezesse az embert a Messiáshoz (Galátzia 3:23-25). A törvénynek azonban teljesen megszűnt azon funkciója, hogy tekintélyt gyakoroljon az egyén fölött. Többé már nem a hívők életét meghatározó szabályrendszer.

3. Az erkölcsi törvény

A mózesi szövetség státuszában a harmadik pont a következő kérdéssel foglalkozik: „Mi a helyzet az erkölcsi törvényekkel?” Mózes törvényének ez az a része, amelyet általában a legtöbben próbálnak megtartani, és ezért arra a következtetésre jutnak, hogy Mózes törvénye még mindig érvényben van. Az erkölcsi törvény azonban megelőzte Mózes törvényét. Az

erkölcsi törvény nem azonos Mózes törvényével. Ádám és Éva már jóval Mózes előtt megszegte az erkölcsi törvényt. Sátán már Ádám előtt megszegte az erkölcsi törvényt. Mózes törvénye megtestesítette ugyan az erkölcsi törvényt, ám nem az hozta létre azt. Most az erkölcsi törvény a Messiás törvényében testesül meg.

4. Máté 5:17-18

A mózesi szövetség státuszában a negyedik pont: a népszerű ellenvetés Mózes törvényének megszűnéséről szóló tanítással szemben, amely a Messiás kijelentésére hivatkozik, a Máté 5:17-18-ban: *Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltsem. Mert bizony mondom néktek, míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, a míg minden be nem teljesedik.*

Azok, akik ezt a részt idézik, csak elvétele következtetéseket velem. Nyilvánvaló, hogy Jézus Mózes törvényéről beszélt. Azok azonban, akik ezt az írásrészt használják, soha nem fogadják el saját tézisüket, hiszen hinniük kell a Mózes törvényében szereplő parancsolatok nagy részének vagy teljes egészének valamilyen formában való eltörlésében. A papságra és áldozatokra vonatkozó parancsolatok csupán egy példa erre, ám idézhetnénk az ételekre és öltözködésre vonatkozó törvényeket is. Függetlenül attól, hogy milyen jelentést adnak ennek a változásnak a leírására („hatálytalanít”, „nagyobb beteljesülésre jutott”, vagy „az igazi jelentést előhozza”, és így tovább), az egyértelmű, hogy a 613 parancsolat nagy része többé nem alkalmazható úgy, ahogyan megírták őket. Amennyiben Mózes törvényén csak az erkölcsi parancsolatokat értik, akkor a Máté 5:17-18-beli idézet nem bizonyítja igazukat.

A 19. vers hozzáfűzi a legkisebb parancsolatokat is, amely nem csupán az erkölcsi törvényt tartalmazza, és mind a 613 parancsolatot hangsúlyozza. A 19. vers így szól: *Valaki azért csak egyet is megront e legkisebb parancsolatok közül és úgy tanítja az embereket, a mennyeknek országában a legkisebb lészen; valaki pedig cselekszi és úgy tanít, az a mennyeknek országában nagy lészen.*

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk a 19. verset. Igaz, hogy Jézus eljött, hogy betöltse a törvényt, ám Mózes törvénye nem a Messiás eljövételével vagy életével ért véget, hanem a halálával. Amíg élt, a mózesi törvény alatt állt, és minden egyes rá vonatkozó parancsolatnak engedelmessé kellett és be kellett töltenie azokat, s méghozzá nem úgy, ahogyan azt a rabbik újraértelmezték. A Máté 5:17-19-ben szereplő kijelentést még életében tette. Már életében utalt a törvény eltörlésére. Az egyik ilyen példa Márk 7:19 *„Ezt mondta (Jézus), minden eledel tiszta”* (magyar fordításban ez a mondat nem így van benne - *a szerk.*). Ki lehet-e ennél világosabban fejezni, hogy legalább az étrendre vonatkozó parancsolatok eltöröltettek? Mindenki egyetért abban, hogy a törvény nagy része már nem alkalmazható úgy, ahogyan azt Mózes leírta. Eltöröltettek tehát, vagy sem? Folyamatosan azt állítani, hogy Mózes törvénye még mindig érvényben van, vagy azt, hogy ugyanaz, mint a Messiás törvénye, mialatt figyelmen kívül hagyjuk ugyanannak a törvénynek részleteit, az egyszerűen következetlenség és teológiai téveszme.

A „betölt” szó jelentésére vonatkozóan a Máté által következetesen használt görög kifejezés jelentése: prófécia betöltése s ezáltal befejezése. Máté 1:22-23 kijelenti, hogy az Ézsaiás 7:14-ben szereplő prófécia *betöltetett*, ezzel a prófécia a végére ért, s így a jövőben semmi sem töltheti be. „Betölteni” azt jelentette, hogy elvégeztetett az, amit a prófécia megkövetelt, az „eltöröltetett” pedig azt, hogy kudarcba fulladt annak megvalósítása.

5. Krisztus törvénye

A mózesi szövetség státuszában az ötödik pont az, hogy Mózes törvénye eltöröltetett, s a hívők most már egy új törvény alatt állnak. Ezt az új törvényt Galátzia 6:2 Krisztus törvényének, Róma 8:2 pedig az élet lelkének törvényének nevezi. Ez vadonatúj törvény, teljesen különálló Mózes törvényétől. A Messiás törvénye a Messiás és az apostolok egyéni kijelentéseit tartalmazza, amelyek az újszövetségi hívőre vonatkoznak. Ennek az időszaknak a részleteit az új szövetségről szóló fejezetben vitatjuk meg.

6. A szabadság elve

A mózesi szövetség státuszában a hatodik pont az, hogy a Messiásban hívő ember szabad Mózes törvényétől. Ez azt jelenti, hogy szabad a törvény megtartásának szükségességtől. Másrészt viszont szabadsága van arra is, hogy megtartsa Mózes törvényének bizonyos részeit, ha úgy kívánja. A törvény megtartása szabadságának bibliai alapját Pál tetteiben látjuk, aki ezt a szabadságot leginkább pártolta. Apostolok Cselekedetei 18:18-ban tett esküt a IV. Mózes 6:2,5,9 és 18. versei alapján. Az a vágya (Apostolok Cselekedetei 20:16), hogy pünkösdkor Jeruzsálemben legyen, IV. Mózes 16:16-ra alapul. A legerőteljesebb részt az Apostolok Cselekedetei 21:17-26-ban látjuk, ahol maga Pál, a törvénytől való szabadság apostola, betartja a törvényt. A hívő szabad a törvénytől, ám arra is szabad, hogy betartsa annak bizonyos részeit. Ezért ha egy zsidó hívő szükségét érzi annak, hogy ne egyen sertéshúst, szabadon tehet így. Ugyanez igaz az összes többi parancsolatra is.

Van azonban két veszélyes terület, amelyet minden olyan hívőnek el kell kerülnie, aki úgy dönt, hogy önként betartja Mózes törvényének egyes rendelkezéseit. Az egyik veszélyes elképzelés az, hogy ezzel hozzájárul saját megigazulásához és megszentelődéséhez. Ez nem így van. A másik veszélyes terület az, ha valaki elvárja másoktól is, hogy betartsák ugyanazon parancsolatokat, amelyeknek megtartását vállalta. Ez is ugyanúgy helytelen, mint az előző terület, és súrolja a törvénykezés határát. Annak, aki szabadságát arra használja, hogy betartsa a törvényt, fel kell ismernie és tiszteletben kell tartatnia mások szabadságát a törvény be nem tartására.

7. A szombat (sábát)

A mózesi szövetség státuszában a hetedik pont az, hogy a szombat a mózesi szövetség jele, pecsétje, záloga volt. Amíg a szövetség érvényben volt, a szombat törvénye kötelező érvénnyel bírt. Amióta Mózes törvénye hatálytalan, a szombat parancsa sem érvényes többé. Azok, akik következtlenül ragaszkodnak ahhoz, hogy Mózes törvénye még igenis érvényben van, ragaszkodnak ahhoz is, hogy a szombat törvénye is érvényes. Ennek ellenére teljesen figyelmen kívül hagyják azt, amit Mózes a szombat megtartásáról írt, mi több, még a hét napját is megváltoztatják, amit pedig Mózes törvénye nem engedélyez. Számos zsidó hívő ragaszkodik a szombat kötelező betartásához. Bár következtlenül Mózes törvényére alapozzák, legalább megőrizték azt a hét hetedik napján. A szombat kötelező megtartására használt apologetika (hitvédelem) nyilvánvaló okokból majdnem kizárólag az Ószövetségre épül: az Újszövetségben ugyanis nincs olyan parancs a hívők számára általában, vagy akár kifejezetten a zsidó hívők számára sem, hogy betartsák a szombatot. Az újszövetségi írások sehol sem támasztják alá azt az állítást, hogy a szombat megtartása része az új szövetségnek. Igazából, ha már erről beszélünk, pont ennek ellenkezőjét tanítják.

VI. A FÖLDTERÜLET SZÖVETSÉGE

Jobb elnevezés híján ezt a szövetséget közismerten a palesztinai szövetség néven ismerjük, hiszen nagyrészt azzal a földterülettel kapcsolatos, amit évszázadok óta Palesztina néven ismerünk. Ez azonban két okból is sajnálatos elnevezés. Először is: ezt az elnevezést Hadriánusz római császár adta a földnek a Bar Kochba által vezetett második zsidó lázadás után (i.sz. 132-135). Célja az volt, hogy „de-judaizáló”, zsidótlanító politikájának részeként eltöröljön minden zsidó emléket arról a földről. Másodszer pedig: a modernkori Izrael történetének Közel-Keleten zajló történelmi eseményei következtében ezt az elnevezést inkább az arabokkal, mintsem a zsidókkal azonosítják. Talán jobb elnevezés lett volna erre a földterület szövetsége, mivel a Palesztina különben sem bibliai elnevezés. Ebből kifolyólag jelen tanulmányban a földterület szövetsége néven utalunk rá, de legyünk tisztában azzal, hogy ugyanarról a szövetségről van szó, amelyet számos könyvben a palesztinai szövetségnek neveznek.

A. V. Mózes 29:1-30:20

Bár ez a szövetség Mózes ötödik könyvében szerepel, V. Mózes 29:1 világosan láttatja, hogy a földterület szövetsége más, mint a mózesi szövetség: *Ezek annak a szövetségnek igéi, amely felől megparancsolta az Úr Mózesnek, hogy kösse meg azt Izrael fiaival Moábnak földén, azon a szövetségen kívül, a melyet kötött vala velük a Hóreben.*

V. Mózes 30:1-10 beszél a földterület szövetségének bizonyos rendelkezéseiről: *És ha majd elkövetkeznek reád mind ezek: az áldás és az átok, a melyet elődbe adtam néked; és szívedre veszed azt ama nemzetek között, a kik közé oda taszított téged az Úr, a te Istened; És megtérsz az Úrhoz, a te Istenedhez, és hallgatsz az ő szavára mind a szerint, a mint én parancsolom néked e napon, te és a te fiaid teljes szívedből és teljes lelkedből: Akkor visszahozza az Úr, a te Istened a te foglyaidat, és könyörül rajtad, és visszahozván, összegyűjt majd téged minden nép közül, a kik közé oda szórt téged az Úr, a te Istened. Ha az ég szélére volnál is taszítva, onnét is összegyűjt téged az Úr, a te Istened, és onnét is felvesz téged; És elhoz téged az Úr, a te Istened a földre, a melyet bírtak a te atyáid, és bírni fogod azt; és jól tesz veled, és inkább megsokasít téged, mint a te atyáidat. És körülmetéli az Úr, a te Istened a te szívedet, és a te magodnak szívét, hogy szeressed az Urat, a te Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből, hogy élj. Mind ez átkokat pedig rábocsátja az Úr, a te Istened a te ellenségeidre és gyűlölőidre, a kik üldöztek téged. Te azért térj meg, és hallgass az Úr szavára, és teljesítsd minden parancsolatát, a melyeket én e mai napon parancsolok néked. És bővülködővé tesz téged az Úr, a te Istened kezeidnek minden munkájában, a te méhednek gyümölcsében, a te barmodnak gyümölcsében és a te földednek gyümölcsében, a te jódra. Mert hozzád fordul az Úr és öröme lesz benned a te jódra, a miképpen öröme volt a te atyáidban. Hogyha hallgatsz az Úrnak, a te Istenednek szavára, megtartván az ő parancsolatait és rendelkezéseit, a melyek meg vannak írva e törvénykönyvben, és ha teljes szívedből és teljes lelkedből megtérsz az Úrhoz, a te Istenedhez.*

B. A szövetség résztvevői

Ez a szövetség Isten és Izrael között kötött, ugyanazon két fél között, mint a mózesi szövetség.

C. A szövetség rendelkezései

Ebből a fejezetből nyolc rendelkezést tallózhatunk össze. Az első: Mózes próféciát szolt Izrael eljövendő engedetlenségéről a mózesi törvénynek, s az ebből adódó szétszóratásának a világ minden részére (29:2-30:1). Az összes további rendelkezés Izrael végső helyreállításának

különböző aspektusairól szól. Második: Izrael megtér (megbánja bűnét) (30:2). Harmadik: a Messiás visszatér (3a. vers). Negyedik: Isten újra összegyűjti Izraelt (3b-4. versek). Ötödik: Izraelé lesz az ígért földje (5. vers). Hatodik: Izrael újjászületik (6. vers). Hetedik: Izrael ellenségei ítélet alá esnek (7. vers). Nyolcadik: Izrael teljes áldást kap; pontosabban: a messiási korszak áldásait (8-20. versek).

D. A szövetség jelentősége

A földterület szövetségének különös jelentősége az, hogy újra megerősíti Izrael területhez való tulajdonjogát. Bár Izrael hűtlennek és engedetlennek bizonyul, a földterülethez való jogától sohasem fosztják meg. Továbbá azt is megmutatja, hogy a feltételes mózesi szövetség nem söpörte félre a feltétel nélküli ábrahámi szövetséget. Néhányan úgy értelmezhetik, hogy a mózesi szövetség átvette az ábrahámi szövetség helyét, ám a földterület szövetsége megmutatja, hogy ez nem igaz. A földterület szövetsége az eredeti ábrahámi szövetség kiterjesztése. Kiemeli a földterület szerepét, és kihangsúlyozza a terület ígértét Isten zsidó népének, hitetlenségük ellenére. Az ábrahámi szövetség azt tanítja, hogy a föld tulajdonjoga feltétel nélküli, ám a földterület szövetsége azt tanítja, hogy annak javainak élvezete az engedelmisség függvénye.

E. A szövetség megerősítése

A földterület szövetsége évszázadokkal később lett megerősítve, Ezékiel 16:1-63-ban. Ebben az Isten Izraelhez fűződő viszonyáról szóló fontos részben Isten felidézi szeretetét Izrael iránt annak gyermekkorában (1-7. versek). Később Isten kiválasztotta Izraelt, aki házasságra lépett Jehovával, és a felesége lett (8-14. versek). Izrael azonban prostituált lett, és spirituális házasságtörést követett el bálványimádásával (15-34. versek), amiért szükségessé vált a büntetése, a szétszóratás (35-52. versek). Ám ez a szétszóratás nem végleges, hiszen földterület szövetsége alapján a jövőben Isten helyreállítja Izraelt (53-63. versek). Izrael vétkes volt a mózesi szövetség megszegésében (53-59. versek), de Isten megemlékszik a szövetségéről, amelyet Izraellel ifjúkorában kötött (60a. vers), és örökkévaló szövetséget szerez velük, az új szövetséget (60b. vers), amelynek eredménye Izrael megváltása lesz (61-63. versek).

F. A szövetség státusza

A földterület szövetsége feltétel nélküli szövetség, ezért ma is érvényben van.

VII. A DÁVIDI SZÖVETSÉG

A. Az Írás

Az első részben Salamonon van a hangsúly II. Sámuel 7:11b-16-ban: *És megmondotta néked az Úr, hogy házat csinál néked az Úr. Mikor pedig a te napjaid betelnek, és elaluszol a te atyáiddal, feltámasztom utánad a te magodat, mely ágyékból származik, és megerősítem az ő királyságát: Az fog házat építeni az én nevemnek, és megerősítem az ő királyságának trónját mindörökké. Én leszek néki atyja, és ő leszen nékem fiam, a ki mikor gonoszul cselekszik, megfenyítem őt emberi vesszővel és emberek fiainak büntetésével; Mindazáltal irgalmasságomat nem vonom meg tőle, miképpen megvonám Saultól, a kit kivágék előtted. És állandó leszen a te házad, és a te országod mindörökké tiéd leszen, és a te trónod erős leszen mindörökké.*

A második beszámolót I. Krónika 17:10b-14-ben találjuk, ahol a hangsúly a Messiáson van: *Azt is jelentém néked, hogy az Úr házat épít néked. És leszen, mikor betelnek a te életed*

nappjai, hogy a te atyáidhoz elmenj, a te magodat feltámasztom te utánad, mely a te fiaid közül való lesz, és az ő országát megerősítem. Ő épít nékem házat, és megerősítem az ő királyi székét mindörökké. Én leszek neki atyja, ő pedig fiam leszen, és az én irgalmasságomat ő tőle el nem veszem, mint a hogy a te előtted valótól elvettem; Hanem megerősítem őt az én házamban és az én országomban mindörökké, és az ő királyiszéke erős lesz mindörökké.

B. A szövetség résztvevői

A szövetség Isten és Dávid között kötött, aki Dávid házának és dinasztiájának a feje, a jeruzsálemi dávidi trón egyetlen jogos várományosa.

C. A szövetség rendelkezései

Mindkét bibliai beszámoló alapos tanulmányozása során a dávidi szövetség hét rendelkezését látjuk. Első: Dávidnak örök dinasztiát ígér Isten (II. Sámuel 7:11b,16; I. Krónika 17:10b). Soha semmi nem pusztíthatja el Dávid házát; az mindig létezni fog. Bár személyük ismeretlen, valahol a zsidó világban a mai napig is léteznek Dávid házának leszármazottjai.

Második: Dávid egyik saját fiának, Salamonnak kell a trónra kerülnie Dávid után (II. Sámuel 7:12). Dávid két másik fia, Absolon és Adónia is megpróbálták elbitorolni a trónt, ám Salamon és csakis ő kerülhetett Dávid trónjára.

Harmadik: Salamon építi meg a templomot (II. Sámuel 7:13a). Bár Dávid nagy vágya volt, hogy megépítse Isten templomát, kezei sok vért ontottak, és egyszer gyilkosság bűnében is vétkezett. Ezért megtiltotta neki Isten, hogy megépítse a templomot, és a munka fiára, Salamonra szállt.

Negyedik: Dávid királyságának trónja örökre szól (II. Sámuel 7:13b,16). Nem személyesen Salamonnak szólt az ígéret, hogy örökre megerősítetik, hanem a trónnak, amelyen ült.

Ötödik: Salamon az engedetlenségéért fenyítésben részesül, de Isten soha nem vonja meg tőle *irgalmasságát* (II. Sámuel 7:14-15). Ezt megelőzően Isten megvonta *irgalmasságát* Saul királytól, annak engedetlensége miatt. Ám itt ígéretet tesz, hogy bár Salamon engedetlensége Isten fenyítését vonhatja maga után, Isten *irgalmassága* soha nem távozik el tőle. Az *irgalmasság* szó a szövetségi hűséget hangsúlyozza. Salamon a bálványimádás bűnébe esett, amely az Írásban a lehető legnagyobb bűn. Saul bűne nem volt olyan nagy, mint Salamoné. Ennek ellenére a királyság elvétetett Saul házától, de Dávid házától nem. Ez a feltétel nélküli szövetség jellemzője. Salamon ilyen szövetségben volt, Saul azonban nem.

Hatodik: a Messiás Dávid magvából származik (I. Krónika 17:11). A II. Sámuelben található részben a hangsúly Salamonon van, de az I. Krónikában található részben Isten nem arról beszél, hogy Dávid egyik saját fiát erősíti meg *mindörökké* a trónon, hanem egyik később eljövendő fiának magját.

Hetedik: a Messiás és az *ő trónja, háza és királysága* erősítetik meg *mindörökké* (I. Krónika 17:12-15). Ebben a részben maga a személy kerül megerősítésre Dávid trónján örökre, nem csupán a trón. Világos, hogy az I. Krónikában szereplő részben a hangsúly nem Salamonon, hanem a Messiáson van. Ez a rész ezért nem említi a bűn lehetőségét, nem úgy, mint II. Sámuelben, mert a Messiás esetében a bűn lehetetlen. A Messiás csak úgy, mint az *ő trónja, háza, és királysága mindörökre* megerősítetik.

A dávidi szövetség összegzéseként Isten négy örök dolgot ígért Dávidnak: egy örökkévaló házat vagy dinasztiaát, egy örökkévaló trónt, egy örökkévaló királyságot és egy örökkévaló leszármazottat. A ház, trón és királyság örökkévalósága garantált, mivel Dávid magja abban tetőzik, aki maga is örökkévaló: a messiási Isten-emberben.

D. A szövetség jelentősége

A dávidi szövetség egyedi jelentősége az, hogy az ábrahámi szövetség magra vonatkozó ígéretét hangsúlyozza. Az ábrahámi szövetség szerint a Messiás Ábrahám magja lesz. Ezzel pusztán azt jelezték, hogy zsidó lesz, és a tizenkét törzs bármelyikéből származhat. Később, Jákob idejében, a mag Júda törzsére korlátozódott (I. Mózes 49:10). Itt a messiási mag kérdése tovább szűkül, Júda törzsének egy családjára, Dávidéra.

Így tehát volt egy fokozatos szűkülése a mag vonalának. Az ádám szövetség szerint a Messiás az asszony magjából származik, de ez még azt jelenti, hogy az emberiség bármely részéből jöhetne. Az ábrahámi szövetség szerint a zsidóságból kell származnia, ami annyit jelent, hogy Izrael bármely törzséből jöhetne. Miután Isten megerősítette ezt a szövetséget Jákob tizenkét fián keresztül, most már a Júda törzséből kell származnia, de ezen belül bármely családból jöhetne. A dávidi szövetség a Messiás érkezését Dávid magjára szűkíti. Jeremiás 22:24-30 szerint még egy szűkítés lép életbe, amely szerint a Messiás Dávid házából származik, de nem Jekóniástól.

E. A szövetség megerősítése

A dávidi szövetség számos más írásrészben is megerősítést nyert: II. Sámuel 23:1-5; Zsoltárok 89:1-52; Ézsaiás 9:6-7, 11:1; Jeremiás 23:5-6, 30:8-9, 33:14-17, 19-26; Ezékiel 37:24-25; Hóseás 3:4-5; Ámos 9:11; Lukács 1:30-35, 68-70; és Apostolok Cselekedetei 15:14-18.

F. A szövetség státusza

A dávidi szövetség is feltétel nélküli szövetség, és örök szövetséggé ma is érvényben van.

VIII. AZ ÚJ SZÖVETSÉG

A. Az Írás

Számos írásrész utal vagy beszél az új szövetségről, s ezek közül sokat idézünk az alábbiakban. Ám az alapvető rész Jeremiás 31:31-34-ben található: *Ímé, eljönnek a napok, azt mondja az Úr; és új szövetséget kötök az Izrael házával és a Júda házával. Nem ama szövetség szerint, a melyet az ő atyáikkal kötöttem az napon, a melyen kézen fogtam őket, hogy kihozzam őket Egyiptom földéből, de a kik megrontották az én szövetségemet, noha én férjök maradtam, azt mondja az Úr. Hanem ez lesz a szövetség, a melyet e napok után az Izrael házával kötök, azt mondja az Úr: Törvényemet az ő belsejökbe helyezem, és az ő szívökbe írom be, és Istenökké leszek, ők pedig népemmé lesznek. És nem tanítja többé senki az ő felebarátját, és senki az ő atyjafiat, mondván: Ismerjétek meg az Urat, mert ők mindnyájan megismernek engem, kicsinytől fogva nagyig, azt mondja az Úr, mert megbocsátom az ő bűneiket, és vétkeikről többé meg nem emlékezem.*

B. A szövetség résztvevői

Ez a szövetség Isten és Izrael között kötött, és további megerősítését láthatjuk itt: Ézsaiás 55:3; 59:21; 61:8-9; Jeremiás 32:40; Ezékiel 16:60; 34:25-31; 37:26-28; és Róma 11:26-27.

C. A szövetség rendelkezései

Az eredeti szövetségből, annak különböző megszilárdításaiból, és az Újszövetségbe történő bevezetéséből kilenc rendelkezést sorolhatunk fel.

Először, ez egy feltétel nélküli szövetség, amely Izrael mindkét házára vonatkozik (Jeremiás 31:31). Nem pusztán Júda és Isten, vagy Izrael és Isten között kötött, hanem Izrael mindkét házával, vagyis a teljes zsidó nemzetet magában foglalja: Ábrahám, Izsák és Jákob leszármazottait. Figyeljük meg, hogy ez a szövetség nem az egyházzal kötött.

Másodszor, egyértelműen elkülönül a mózesi szövetségtől (Jeremiás 31:32). Nem pusztán a mózesi szövetség kidolgozottabb formája, hanem attól teljes mértékben különálló. Végző célja a mózesi szövetség helyének átvétele, amely már nincs érvényben.

Harmadszor, Izrael újjáteremtésére tesz ígéretet (Jeremiás 31:33, Ézsaiás 59:21). Az egész szövetség kulcsfontosságú eleme a megváltás áldása, ami Izrael nemzeti újjászületését is magában foglalja.

Negyedszer, Izrael újjászületése minden zsidóra érvényes lesz (Jeremiás 31:34a, Ézsaiás 61:9). A nemzeti megváltásnak minden egyes zsidó emberre ki kell hatnia, és Izrael újjáteremtésének idejétől kezdve minden azt követő nemzedékre is kihat majd. Ezért a Messiási királyság idején a megtéretlen, nem újjászületett emberek mind pogányok lesznek, ugyanakkor az egész királysági időszak alatt nem lesznek megváltatlan zsidók. Ezért nem lesz szükség szerű az, hogy az egyik zsidó ember azt mondja a másiknak, *ismerd meg az Urat*, hiszen mindannyian ismerni fogják őt.

Ötödször, a bűnök bocsánatára is lesz megoldás (Jeremiás 31:34b). Az új szövetség pontosan azt teszi majd, amire a mózesi szövetség képtelen volt. A mózesi szövetség csak betakarni volt képes Izrael vétkeit, ám az új szövetség el is veszi a bűnöket. Ez a megváltás áldásának velejárója.

Hatodszor, a Szentlélek az emberekben lakozik (Jeremiás 31:33, Ezékiel 36:27). Izrael azért nem tudta betartani a mózesi szövetség idején a törvényt, mert az emberekben nem volt meg az az erő, amellyel megfelelhettek volna Isten igaz mércéjének. A mózesi törvény nem tette lehetővé a Szentlélek bennük lakozását; nem is ez volt a célja. Az új szövetség azonban pontosan ezt teszi, és minden zsidó embert képessé tesz arra, hogy Isten igaz munkáját végezze. Ez az áldás a megváltás eredménye.

Hetedszer, Izraelre anyagi áldások záporoznak (Ézsaiás 61:8, Jeremiás 32:41, Ezékiel 34:25-27). A mózesi törvény anyagi áldásokkal jutalmazta ugyan az engedelmisséget, ám Izrael ekkor többnyire engedetlen volt, mert képtelen volt betartani a törvényt. Ilyen kudarc azonban nem érheti őket az új szövetség idején. Izrael újjáteremtésével képesek lesznek betartani a törvényt, és az Úr anyagi áldásokat ad nekik.

Nyolcadszor, újjáépül a szent hajlék (Ezékiel 37:26-28). A mózesi szövetség elrendelte a szent sátor megépítését. A dávidi szövetség szerint Salamonnak kellett megépíteni az első templomot. Az új szövetség elrendeli a messiási, vagy millenniumi templom megépítését. Ez a templom folyamatosan emlékezteti majd Izraelt mindarra, amit Isten tett.

Kilencedszer, ahogyan a mózesi szövetségnek része volt a mózesi törvény, úgy az új szövetségnek is része a Messiás törvénye (Róma 8:2, Galátzia 6:2). Mózes törvényéhez

hasonlóan a Messiás törvénye is tartalmaz számos egyéni parancsolatot, amelyek az újszövetségi hívőre vonatkoznak. Ezeket a parancsolatokat közvetlenül Jesua, vagy az apostolok adták. A részletek egyszerű összehasonlítása megmutatja, hogy ez nem lehet és nem is ugyanaz, mint Mózes törvénye. Négy megfigyelést érdemes áttekintenünk. Először is, sok parancsolat ugyanaz, mint Mózes törvényében. A tízparancsolatból kilenc például a Messiás törvényében is szerepel. Másodszor viszont, sok parancsolat más, mint Mózes törvényében. Például nem szerepel benne a szombat törvénye (Róma 14:5, Kolossé 2:16), vagy az étkezésre vonatkozó szabályok (Márk 7:19, Róma 14:20). Harmadszor egyes, a mózesi törvényben szereplő parancsolatok felerősödnek a Messiás törvényében. Mózes törvénye például azt mondta: *szerezd felebarátodat, mint magadat* (III. Mózes 19:18); ebben a parancsolatban az ember a mérce. A Messiás törvénye így szól: *szerezzétek egymást, amiképpen én szerettelek titeket* (János 15:12); itt a Messiás a mérce, aki annyira szerette az embert, hogy kész volt meghalni érte. Negyedszer, a Messiás törvénye új motivációt ad. Mózes törvénye például a feltételes mózesi szövetségre alapult, így a motiváció ez volt: tedd meg, hogy áldást nyerj. A Messiás törvénye a feltétel nélküli új szövetségre alapul, amelyben a motiváció ez: megáldattál, áldott vagy, tehát tedd meg. Mózes és a Messiás törvényét azért övezi olyan sok zűrzavar, mert számos parancsolat hasonló a mózesi törvényben találhatóakhoz, s ezért sokan arra a következtetésre jutottak, hogy annak bizonyos részei érvényben vannak. Azt már megmutattuk, hogy ez korántsem így van, így a parancsolatok hasonlóságának okát máshol kell kutatnunk.

Ezt a magyarázatot akkor érthetjük meg a legjobban, ha ráébredünk arra, hogy a Bibliában számos törvénygyűjtemény létezik, mint például az édeni, az ádám, a mózesi, az új és a királyság törvénygyűjteménye. Az új törvénygyűjtemény tartalmazhat bizonyos parancsolatokat az előzőből, ám ez nem azt jelenti, hogy az még mindig érvényben van. Amíg az ádám törvénygyűjtemény bizonyos parancsolatai megtalálhatóak voltak az édenben, ez nem jelentette azt, hogy az édeni törvénygyűjtemény részben még mindig érvényben lett volna; az ember bukásával együtt megszűnt a működése. Ugyanez igaz akkor is, amikor a Messiás törvényét összevetjük Mózes törvényével. Számos hasonló parancsolat szerepel bennük. A tízparancsolatból kilenc például megtalálható a Messiás törvényében, ám ez nem jelenti azt, hogy Mózes törvénye még mindig érvényben van. Mózes törvénye hatálytalanná vált, s most a Messiás törvénye érvényes ránk. Sok különböző parancsolat létezik. Mózes törvénye szerint például nem ehetnénk serteshúst, de a Messiás törvénye alatt megtehetjük. Vannak hasonló parancsolatok is, ám ezek ettől függetlenül két különböző rendszer részei. Ha nem ölünk és nem lopunk, az nem a mózesi törvény miatt van, hanem a Messiás törvénye miatt. Másrészt viszont, ha valaki lop, akkor az nem mózesi, hanem a Messiás törvényének megszegésében vétkes. Jelenleg az új szövetség érvényessége miatti kötelezettségünk, hogy engedelmeskedjünk a Messiás törvénynek.

D. A szövetség jelentősége

Az új szövetség jelentősége az, hogy kiemeli az ábrahám szövetség áldásának vonatkozását, különös tekintettel a megváltásra. Végül pedig azt is megmutatja, hogy a zsidó szövetségek spirituális áldásai hogyan terjednek ki a pogányokra.

E. Az egyház viszonya az új szövetséghez

Ezen a ponton némi zűrzavar támadt az egyház új szövetséghez való viszonya körül. Jeremiás szerint a szövetség nem az egyházzal, hanem Izraellel kötött. Ennek ellenére számos Írásrész az egyházhoz kapcsolja az új szövetséget (Máté 26:28, Márk 14:24, Lukács 22:14-20, I. Korinthus 11:25, II. Korinthus 3:6, Zsidókhöz írt levél 7:22, 8:6-13, 9:15, 10:16,29, 12:24, 13:20).

Az egyháztörténet során a legnépszerűbb magyarázat a helyettesítési (szubsztitúciós) teológia volt, amelynek tanítása szerint az egyház lépett Izrael helyére az Istennel kötött szövetségben. Ebből adódóan a szövetség ígéretei most az egyházban, az egyház által és az egyházon keresztül teljeseznek be. Valójában nyilvánvaló, hogy azok nem teljeseznek be szó szerint, így azt tanítják, hogy akkor spirituális értelemben kell megvalósulniuk. Ehhez a magyarázathoz azonban a szövetségeket allegorikusan kell értelmezni, és teljesen figyelmen kívül hagyni minden olyan részletet, mint például a földterületre vonatkozó ígéretek.

A fenti nézőpontot jogosan utasítják el azok, akik a szövetségek szószerinti értelmezését fogadják el. Ők két másik magyarázatot javasolnak. Először is néhány író azt tanítja, hogy két új szövetség létezik, az egyik az egyházzal, a másik pedig Izraellel kötött. Ezt a nézőpontot viszont az Írás nem támasztja alá. Mások szerint egy szövetség van, de annak két aspektusa létezik, egyik Izraelre, a másik az egyházra vonatkozik. Ezzel szemben semmi sem utal arra a szövetségben, hogy annak két teljesen különböző aspektusa lenne. Ráadásul még azok sem tudják megmondani, akik ebben hisznek, hogy mely részek vonatkoznak az egyházra, és melyek Izraelre.

A megoldás valójában nem olyan bonyolult, hiszen két Írásrész is világosan elmagyarázza. Az első az Efézus 2:11-16: *Annak okáért emlékezzetek meg arról, hogy egykor ti a testben pogányok, kiket körülméletlenségnek nevez vala amaz úgynevezett s a testen kézzel megcsinált körülméletlenség, Hogy ti, mondom, abban az időben Krisztus nélkül valók voltatok, Izrael társaságától idegenek, és az ígért szövetségeitől távolvalók, reménységetek nem vala, és Isten nélkül valók voltatok e világon; Most pedig a Krisztus Jézusban ti, kik egykor távol valátok, közel valókká lettetek a Krisztus vére által. Mert Ő a mi békességünk, ki egyé tette mind a két nemzetséget, és lerontotta a közbevetett választófalat, Az ellenségeskedést az Ő testében, a parancsolatoknak tételekben való törvényét eltörölvén; hogy ama kettőt egy új emberré teremtsen Ő magában, békességet szerezvén; És hogy megbékéltesse az Istennel mind a kettőt, egy testben a keresztfá által, megölvén ezen az ellenségeskedést.*

A másik rész Efézus 3:5-6: *Amely egyéb időkben meg nem ismerttetett az emberek fiaival úgy, a hogy most kijelentetett az Ő szent apostolainak és prófétáinak a Lélek által: Hogy tudniillik a pogányok örökös társak és együgyűnazon test tagjai és részesei az ő ígérétenek a Krisztus Jézusban az evangélium által.*

Nevezhetnénk ezt a „részeseülő nézőpontnak”. Ezeknek a részeknek a lényege az, hogy Isten négy feltétel nélküli szövetséget kötött Izraellel: az ábrahámi, a földterület, a dávidi és az új szövetséget. Isten minden áldása – mind a spirituális, mind a fizikai – ezen a négy szövetségen keresztül valósul meg. Ugyanakkor van egy ötödik szövetség is, a feltételes mózesi szövetség. Ez volt a közbevetett válaszfal. Lényegében visszatartotta a pogányokat attól, hogy élvezhessék a feltétel nélküli szövetségek spirituális áldásait. Ahhoz, hogy egy pogány (nem zsidó) ember élvezhesse a feltétel nélküli szövetségek áldásait teljes mértékben alá kellett vetnie magát a mózesi törvénynek, körül kellett metélkednie, magára kellett öltenie a törvény kötelezettségeit, és minden gyakorlati szempontot tekintve Ábrahám gyermekeként kellett élnie. A pogányok, pogány mivoltukban nem élvezhették a zsidó szövetségek spirituális áldásait; ezért Izrael közösségétől idegenek voltak. Nem kaptak a szövetségekben lévő spirituális előnyökből. Amikor azonban a Messiás meghalt, a mózesi törvény, a közbevetett válaszfal ledőlt. Most a pogányok hit által élvezhetik a négy feltétel nélküli szövetség spirituális áldásait. Ezért lehetnek a pogányok ma részesei, nem pedig „elvévői” a zsidó spirituális áldásoknak.

A részesülés elvét Róma 11:17-ben is látjuk: *Ha pedig némely ágak kitörettek, te pedig vadolajfa létedre beoltattál azok közé, és részese lettél az olajfa gyökerének és zsírjának;*

Az olajfa a zsidó szövetségek spirituális áldásának helyét képviseli. Az áldásban résztvevő ágak egyrészt a természetes ágak, vagyis a zsidó hívők, másrészt a vadolajfa ágak, vagyis a pogány hívők.

A 24. vers szerint azonban maga az olajfa még mindig Izraelhez tartozik: *Mert ha te a természet szerint való vadolajfából kivágtattál, és természet ellenére beoltattál a szelid olajfába: mennyivel inkább beoltatnak ezek a természet szerint valók az ő saját olajfájokba.*

Az egyház és az új szövetség közötti kapcsolat ugyanaz, mint az egyház és az ábrahámi szövetség, a földterület szövetsége és a dávidi szövetség között. Az ábrahámi szövetség fizikai ígéretei, amelyeket a földterület és a dávidi szövetség is megerősít, kizárólag Izraelnek tett ígéretet. Mégis az áldás része, amelyet az új szövetség megerősít, a pogányokat is magában foglalja. Az egyház élvezője ezen szövetségek spirituális áldásainak, de nem az anyagi és fizikai előnyöknek. A fizikai ígéretet továbbra is Izraelhez tartoznak, és kizárólag Izraellel teljeseznek be, különösen azok, amelyek a földterületre vonatkoznak. A spirituális előnyökben azonban már az egyház is osztozik. Ez az egyház viszonya ehhez a négy, Isten és Izrael közötti, feltétel nélküli szövetséghez.

Az új szövetségben a Messiás kereszten kiontott vére a megváltás alapja. A Messiás vére érvényesítette, aláírta és megpecsételte az új szövetséget (Zsidókhhoz írt levél 8:1-10:18). Az új szövetség rendelkezései nem teljesezhetnek be az egyház által, az egyházban vagy azon keresztül, hanem Izraelnek, Izraelben és Izraelen keresztül kell beteljesülniük. Igaz, hogy a szövetség nem most teljesezik be Izraellel, ám ez nem azt jelenti, hogy akkor az egyházzal teljesezik be. Ismétlem, nem minden egyes rendelkezés lép azonnal érvénybe. Az egyház csak annyiban kapcsolódik az új szövetséghez, hogy megkapja annak spirituális előnyeit, például a megváltás áldását, de nem az egyház teljesíti be a szövetséget. Az egyház a zsidó spirituális áldások részesévé vált, de nem veszi el a zsidó szövetségeket. Az egyház részesül a spirituális áldásokban és ígéretekben, ám az anyagi és fizikai ígéretekben nem.

F. A pogányok kötelezettsége

Róma 15:25-27 szerint az a tény, miszerint a pogány hívők részesültek a zsidó spirituális áldásokból, kötelezettséggel jár: *Most pedig megyek Jeruzsálembe, szolgálván a szenteknek. Mert tetszett Macedóniának és Akhájának, hogy a Jeruzsálembeli szentek szegényei részére némileg adakozzanak. Mert tetszett nekik, és tartoznak is vele. Mert ha a pogányok azoknak a lelki javaiban részesültek, tartoznak nekik viszont szolgálni a testiekben.*

Amint Pál a Rómabeliekhez írt levele vége felé közeledett, feltárta előttük a közvetlen terveit. A 25. versben elmagyarázta, hogy miért nem tud azonnal hozzájuk menni. Az első fejezetben kifejti régi vágyát, hogy eljusson Rómába, ám ezt alávetette annak a kötelességének, hogy adományt gyűjtsön, és elvigye azt a Jeruzsálemben lévő zsidó hívőknek. Ezt a különleges felajánlást I. Korinthus 16:1-4 és II. Korinthus 8-9. is említi. A 26. versben Pál megnevezte az adakozókat és azokat, akik a felajánlást megkapták. Macedónia és Akhája pogány hívői pénzt gyűjtöttek az Izrael földjén, Jeruzsálem városában lakó szegény zsidó hívőknek. A 27. versben Pál azt tanította, hogy a pogányok tartoznak a zsidóknak. Egyértelműen kijelentette, hogy a pogányok adósai a zsidóknak, és aztán elmagyarázta az okot is: a pogányok részesültek a zsidó spirituális áldásokból. Korábban, Róma 11-ben Pál tanította, hogy a

pogányok a spirituális áldások részeseivé váltak, de ezek zsidó spirituális áldások, amelyek a zsidó szövetségeken keresztül jutottak el hozzájuk. Maga a tény, hogy a pogányok a zsidó spirituális áldásokból részesültek, adósságot szült a zsidók felé. E szerint a vers szerint úgy fizethetik meg tartozásukat, hogy anyagi javakkal szolgálnak feléjük.

G. A szövetség státusza

Az egyházzal kapcsolatban tehát az új szövetség a kegyelem korszakának az alapja. Izraellel kapcsolatban pedig az új szövetség a királyság korszakának az alapja. Az új szövetség pedig feltétel nélküli szövetség, így örökké érvényben van.

KÖVETKEZTETÉS

Minden spirituális áldás vonatkozik a Messiásban hívőkre, legyenek akár zsidók, akár pogányok. Krisztus a bűnökért adott kereszthalála miatt a hívők élvezhetik azokat a spirituális előnyöket, amelyek máskülönben sohasem lehettek volna az övék. A nyolc bibliai szövetség nagyon világosan leírja mindazokat, amelyek felől rendelkezik, és értékes forrás az Írás helyes értelmezéséhez.